

Biblioth. Hung. Iankout.

F. ord. 2.

1468

24 KI

1468

Teljes.

A GENEVAI
Szent Gyülekezetnek
CATECHIS-
MUSSA.

Avagy:

A' Christus tudományában
gyermekeket tanító
FORMATSKAJA

Mellyet,

A' nagy Theologus

CALVINUS JÁNOS,

Genevai Szent Gyülekezetben, először Cal-
i nyelven 1538 ektendőben, igen rövid-
en; azután 1545 és 1553 ektendőkbe, Fran-
cziai és Deák nyelven egyézersmind ezen rend-
del bővebben kibotsátott: következő idők-
ben, Német, Angliai, Scótiái, Belga, Spanyol
nyelvre; Immanuel Tremelliustól, kerekrtyén
Sidótól, Sidó nyelvre; és Henricus Stephanus-
tól Görög nyelvre; mostan Magyar
nyelvre fordíttatott; és ki-
botsáttatott

KOLOSVARATT,
M. TÓTFALUSI KIS MIKLÓS által.

1695. ektendő.

N É H A I
NEMES és NEMZETES
NAGY-BACZONI
BALO MÁTYÁS
URAM,
és M. Vásárhelyen lakó
NEMZETES

BAXAI C. JUDITH
ASZSZONY
Hites - Társának

Már ötödik éftendőben járó

BALO JUDITH

nevü Leányoknak költségével
lát e' CATECHISMUS Magyar világot;
hogy felnevekedvén, a' keresztyén
tudományban való épületire 's Isten
ditsőségére ezt tanulhassa-meg.

Péld. 4: §. 1, 2, 3, 4.

Mellyről tanúbizonyság ZILAH ISTEAN;
M-V. R. Ekklesiának lelki-Tanítója.

A' Ge.

A' Genevai Ecclesiának
CATECHISMUSSA.

Az-az:

A' Christus Tudományában gyer-
mekeket tanító 's oktató
FORMÁTSKÁJA.

I. AZ ISTENNEK ISMERETIRŐL
ÉS ABBAN LEVŐ LEGFÖBB JÓRÓL.
Tanító Mester:

*Mellyik az Emberi életnek kivált-
képen-való vége?*

Gyermeki Tanítvány:

Ez, hogy önnön-magok az emberek ismér-
jék-meg azt az Istent, a' kitől teremtettenek.

T. Mi az oka, hogy ezt állatod?

G. Mert azért teremtet minket az Isten,
és azért helyheztetett e' világban, hogy ő mi
bennünk ditsőitessék. Bizonyára méltó do-
log-is, hogy az ő ditsőségére intézzük ezt a'
mi életünket, mellynek ő kezdője.

T. Mellyik az embernek legfőbb java?

G. Ez a' mit mondek.

T. Mi az oka ennek, hogy ez tenéked
legfőbb javad?

G. Mert ha ez a' legfőbb jó elvéretik mi tö-
lünk, minden oktalá állatoknál boldogtalanabb
a' mi állapotunk.

A 2

T.

T. Annakokéért avagy csak imét által-láthatjuk, hogy semmi boldogtalanabbul nem törtenhetik az emberé, mint ha Istennek nő él?

G. Ugy vagyon bizonyára.

T. Mellyik tehát az Istennek igaz, egyes, valóságos ismérvi?

G. Ez, a' holott úgy ismértetik-meg az Isten, hogy az ő illendő tizteleti önékie kifizolgtatik,

T. Mellyik az Isten tizteleteinek igaz oka és régulája?

G. Ha ő benne vagyon helyheztenve minden mi bizodalmunk: ha azon igyekezünk, hogy az ő akarattjának engedelmeskedvén, ötter tellyes életünkben tizteljük: ha ötter mindannyiszor híjuk segítségül, valamennyiszer minket valami féltékenység borongat: idvességet és minden ő töle kívánható jót ő benne keresvén: ha végezetre mind élvvel 's mind éjjel mindé jóknak egyedül-való érzőjének ismértjük.

II. A' HITRÖL.

T. De hogy ezek renddel eligazittassanak és bővebben megmagyaráztassanak; Mellyik az első rék ebben a' te előfőadásban?

G. Ez, hogy egészen minden bizodalmonkat az Istenben helyheztesük.

T. Miképen léten ez?

G. Midőn az Isten mindenhatónak és tökéletes jónak lenni ismértjük.

T. Elég-e ez?

G. Nem semmiképen.

T. Mi ennek az oka?

G. Mert méltatlanok vagyunk, hogy a' mi elő-

előfőgittetésünkre az ő hatalmát minékünk ki-terjedke, és a' mi idvességünkre magát megmutassa, melly jó ő mi hozzánk.

T. Mi kívántatik tehát még annakfelette?

G. Hogy mi közölünk mindenik az ő elméjében elhídgye, hogy az Isten engemet éreret, és hogy énnékem mind Atyám akar lenni, 's mind pedig idvességemnek érzője.

T. Honnan tudhattuk mi azt meg?

G. Az Istennek beédéből, tudnillik a' hol az ő igrálmasságát a' Christusból kijelentette, és az ő mi hozzánk való éreteretiről tanubizonyoságot téten.

T. Annakokéért a' mi Istenben helyheztenendő bizodalmunknak fundamentoma és kezdete nem egyéb, hanem az Isten a' Christusból ismérti?

G. Ugy vagyon bizonyára.

T. Mellyik légye ennek az Ismértetnek summája, mostan rövid főval akarom töled meghallani?

G. Befoglaltatik ez a' hitnek vallástételében, avagy inkább a' vallástételnek abban az ő formájában, melly minden Kereszténynek között közönséges. Ezt közönségesen Apostoli Agazatnak híjuk ezért, mert az Anyakentegyháznak kezdetül fogván, minden hívek között mindenkor bévételve vólt, és hogy vagy az Apostoloknak szájokból irattatott-le, vagy az ő iratokból hűségesen édegettetett-ki.

T. Monhat-e a' el!

G. Hízek az Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében. És Jé-

14
 sus Christusban, ő egy Fiában, mi Urunkban: ki fogonatték a' Szent Lélektől, születék Szűz Máriától; szenvedé Pontzius Pilátus alatt, megfeszíteték, meghala, és eltemetteték, föld alá poklokra; harmad napon halottaiból feltámadta, felméne mennyekbe, üle a' mindenható Atya Istennek jobbjára; onnan lében eljövendő ítélni eleveneket és holtakat. Hízek a' Szent Lélekben: hiszem a' közönséges Anyafentegyházat, Szenteknek egyetiségét, bűnöknek bocsánatját, testnek feltámadását, és az örök életet: Amen.

T. Hogy mindenik cikkelyét egyenként vizsgálóson megértsük: Hány részekre oszlik e' Vallástételt?

G. Négy kiváltképen-való részekre.

T. Mondhatka-e' énnekem mind azokat renddel.

G. Első rész az Atya Istenre néz: Második lében az ő Fiaról a' Jéhus Christusról, mely is az emberi nemzetnek Válságának egész summáját magában foglalja: A' harmadik a' Szent Lélekről: Negyedik az Anyafentegyházzal, és ahoz való Isteni jótéteményekről.

T. Holott csak egy az Isten, miért tehát hogy nekem itt hármat emlegetsz, Atyát, Fiát és Szent Lelket?

G. Mert az egy Isten valóságban, úgy kell minékünk az Atyát észlelnünk, mint kezdetet, eredetet, és minden dolgoknak első okát; azután a' Fiat úgy, mint a' ki az ő örökkévaló Böltseége; utólsó a' Szent Lelket, mint az ő mindenekre kiható s terjedő erejét ugyá, de mindazáltal a' ki ő benne is mindörökké megáll.

T. Innét azt jelented, hogy nintsen semmi képtelen dolog benne, ha az egy Istenségben, ez három megkülömböztetett személyeket állattynk, és erre nézve az Istent nem osztyuk-el?

G. Ugy vagyom.

T. Mondd-el már az első részt.

G. Hízek az Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében.

T. Miért nevezed Atyának?

G. Elsőben a' Christusra nézve; Ki-is az ő Böltseége, minden idő előtt ő töle született, és e' világra bocsátattott, ő Fiának lenni határozásképen megjelentetett. Innen mindazáltal azt-is eszünkbe vészük, hogy mivel az Istén Atya a' Jéhus Christusnak, minékünk is Atyánk,

T. Micsoda értelemmel tulajdonítasz önékie Mindenhatói nevet?

G. Nem úgy, mintha önékie olly hatalmas volna, melyet nem gyakorlana; hanem hogy mindenek az ő hatalma és keze alatt vannak: az ő gondviselésével igazgatty a' világot, és szabad-akarattyá éserint mindeneket tselekezik: minden teremtettt állatoknak parantsol a' mint önékie tetszik.

T. Annakokáért nem gondolk az Istenben valómi benyélő hatalmat; hanem ollyannak itéled, melynek keze mindenkoron az ő munkáján vagyom: úgy hogy semmi-is nem lében, hanem ő általa, és az ő elrendeltt tanátsábol?

G. Ugy vagyom.

T. *Miért téged hozzá: Mennynek és földnek Teremtőjében?*

G. Mert az ő-maga munkái által jelentette ki magát minékünk: és azokban kell ötet keresnünk. Mert az ő természetit nem foghatta meg a' mi elménk. Annakokáért ez a' világ olyan, mint egy tükör: mellyben ötet megláthattuk, a' mennyiben a' mi tiűtünk, hogy ötet megismerjük. Róm. 1: 20.

T. *A' mennynek és a' földnek nevezetén értefe-e ezeken kívül lévő minden teremtetett állatot?*

G. Igen-is: de e' két névbe foglaltatnak-bé mindenek; hogy azok vagy mennyieiek, vagy földiek.

T. *Mért hogy Teremtő Istent nevezék, holott sokkal méltóságosabb dolog a' teremtetett állatokat az ő állapotjokba megőrizni és tartani, mint-sem csak egyfer teremteni?*

G. Nem-istsak az jelentetik e' bölésnek formájával, mintha úgy teremtetete volna Isten egyfer az ő munkáit, hogy azoknak gondviselését azután magától elvetette volna. Sőt inkább úgy kell erről értenünk, hogy a' mint e' világ egyfer ő töle teremtetett, úgy mostan ő töle megtartatik: 's nem-is másképen áll a' föld és mindenek, hanem a' mennyiben az ő erejével és mintegy kezével tartatnak. Annakfelette, mivel mindenek így vannak az ő keze alatt, innen következik, hogy ő mindeneknek fő Igazgatója és Ura. Annakokáért méltó dolog ezt így érteni, hogy a' mióta ő

menny-

mennynek és földnek Teremtője, tsak egyedül ő az, a' ki böltseségével, jóságával, hozzá békeséggestürésével a' természetnek egész folyását és rendit igazgattya: a' ki az esőnek és egyfersmind a' haraságnak, köesőknek és egyéb élvezeknek 's tiűta napnak ferzője: a' ki az ő jóvóltából a' földet termővé, és az ő kezét vízza-húzván víkontag azt meddvővé 's terméketlenné tézi: a' kitől az egéség és a' nyavalyák éarmaznak: végezetre, kinél hatalmasa alá mindenek alája vannak vettetve, és az ő intésének engedelmeskednek.

T. *A' hitetlenekről és az ördögökről mit ítéllyünk? avagy alája vannak-e vettetve azok-is az Istennek?*

G. Jóllehet azokat az ő Lelkével nem igazgattya; mindazonáltal az ő hatalmával, mint egy zabolával, őket megzabolázza; hogy még tsak meg sem mozdíthatják magokat mind addig, valameddig Isten önékiek meg nem engedí. Mennyivel inkább a' maga akarattjának fogliva tézi őket, hogy kételen és magok tanátsa ellen kikerítettlenek azt végbe vinni, a' mi Istennek tetetik.

T. *Mitsoda hason éarmazik te read e' dolognak ismérétiből?*

G. Felette-sok. Mert rozzúl volna a' mi dolgunk, ha az ördögöknek és az istentelen embereknek az Isten akarattya kívül valami szabad volna: elannyira, hogy soha nem volnánk rsendes elmével, gondolván azt, hogy mi az ő gonoz kívánságoknak cleibe kitéttünk.

A 5

Ha-

Hanem akkor nyugfünk oztán meg bátorságosan, midőn tudjuk, hogy ők az Isten akarattából megzaboláztattak, és mintegy éoroshelyben tartatnak; hogy semmit ne tselekedhessenek, hanem tsak Isten engedelmeiből: kiváltképen pedig hogy az Isten önnön-magát mi óltalmazónknak és idveségünknek írásalójának ígerte.

T. Mennyünk a' Második Réfre.

G. Ez nem egyéb, hanem hogy hidgyünk a' Jésus Christusban, az Atya Istennek egy Fiában, mi Urunkban.

T. Mit foglal-bé kiváltképen magában?

G. Ezt, hogy az Istennek Fia mi Megtarconk: és egyfersmind annak módgyát magyarázza-meg, mellyel minket a' halálból megváltott, és életet keresett.

T. Mit téfen a' Jéfusi nevezet, mellyel őtet nevezed?

G. A' mit a' Görögöknél téfen az Idvezítő név, nintsen a' Deakoknál olly kiváltképenvaló név, mellyel annak ereje jól kifejeztetnék. Annakokaért közönségelen bevétetett, hogy a' Jéfusi név Idvezítőt téfen. E' nevet pedig az Istennek Fiának az Agyal adta, Istennek parantsolattyaiból. *Mát. 1: 21.*

T. Töböt téfen-e az, mintsem ha az emberek adták volna azt a' nevet önékie?

G. Ugy vagyon bizonyára; mert midőn úgy akar az Isten nevezettni, éükséges dolog, hogy ő tellyességgel ollyan légyen.

T. Mit téfen a' Christusi nevezet?

G. E'

G. E' éóval jobban kifejeztetik mostan az ő tiéti: mert azt téfi, hogy ő Királya, fő Pap-pá és Próféta'vá kenetett az Atyától.

T. Mimódon tudod azt?

G. Mert e' három haizonra alkalmaztattya a' Szent-írás a' felkenetést. Másódkor: mert e' három dolgot, mellyet mondék, gyakorta a' Christusnak tulajdoníttya az Írás.

T. De mitsoda olajnak nemével kenetett-fel?

G. Nem látható olajjal, minémüvel Éokranak volt élni a' régi Királyok, fő Papok és Próféta'k felkenelésében, hanem fokkal méltóságosabbal, az-az, a' Sz. Léleknek kegyelmével, melly valósága volt annak a' külső hivatalnak.

T. Mitsodás ez az ő Orfága, a' mellyet emleget?

G. Lelki orfág, melly az Isten bekedével és Lelkével tartatik; mellyek az igazságot és életet magokkal hordozzák.

T. Mitsodás tehát az ő fő Papsága?

G. Olly tiét és fő elsőség, melly éerint Isten eleibe állattya magát kegyelem nyérésre: és engedelő áldozattyának bémutatásával, melly önéki kedves, haragját megengezteli.

T. Mitsoda értelemben mondod a' Christusi Próféta'nak?

G. Mert midőn e' világra jött az égből, az Atyának az embereknél való követtyének, és tolmátsának éóelőljának vallotta magát; még pedig e' végre, hogy az Atyának akarattyát tellyességgelen kijelentvén, véget vetne minden jelenéseknek és prófétiáknak.

T. *De vések-e valami hasznát innét efedbe?*

G. Sőt inkább mind ezek nem egyébre tze-loznak, hanem egyedül tsak a' mi jónkra. Mert azoknak ajándékozott a' Christus az A-tyától, hogy mivelünk azokat közzölye, mel-lyekkel az ő tellességéből mindnyájan min-den jót vegyünk és merítsünk.

T. *Terjed tovább egy-kevesé bővebben ezt nekem.*

G. Szent Lélekkel megteljesítettett, és min-den ő ajándékinak tökéletes gazdagságával megtelítettett volt a' Jéhus; hogy kinek-kinek az ő mértéke szerint minékünk azokat kiöl-gál-rassa: melly mérték mint illyék mi reánk, tud-gya az Atya. Így ő belőle, mintegy kútföből, meríttük minden mi lelki javunkat.

T. *Mit használ minékünk az ő Orfága?*

G. Ezt, hogy az ő jótéteményéből a' zen-tül és kegyesen való élesre a' lelki-isméretnek szabadságába beállattatván, és az ő lelki gaz-dagságival felépítettven, hatalommal-is fel-fegyverkeztettünk; melly elégséges legyen a' mi lelkünknek üntelen-való ellenfének, bűnnek, testnek, Sátánnak és e' világnak meg-győzöférére.

T. *Mit soda hasznára való az ő fő Papi tifti?*

G. Elsőben: hogy ez okkal ő a' mi Közben-járónk, a' ki minket az Atyával megbékéltet. Másodszor: hogy ő általa minékünk az Atyá-hoz menetelünk nyitott, hogy az ő tekin-teti eleibe mi-is bizodalommal mennünk ki, és minnen-magunkat, sőt minden

éki

megáldozzuk engedtelő áldozatul. És így min-ket néminéntüképen az ő Papságában Tisztvi-felő társaiivá tétén.

T. *Következik az ő Prófétai tifti.*

G. Mivelhogy az ő hivein, az Ist-n Fiaának, Mesteri tiszt adatott; tehát az ő Prófétai tis-tinek vége ez, hogy az Atyának igaz isméreti-vel őket világosítsa-meg, a' valóságban őket oktassa, és őket tselédes Tanítványivá tegye Istennek.

T. *Azért ide tartoznak mind azok, a' mellye-ket mondál, hogy a' Christusi név három tiftet foglal-bé magában, mellyeket a' Fiúra bízott az Atya, hogy azoknak erejét és gyümöl-tsét az őveibe öntene?*

G. Ugy vagyón.

T. *Miért nevezed Istennek egy Fiaának, holott ezzel a' nevezettel minket-is mindnyá-junkat méltóztatott az Isten?*

G. Hogy Istennek fiai vagyunk, azt nem a' természetből vettük; hanem egyedül tsak a' fiúvá való fogadtatásból és kegyelemből: hogy tudnillik az Isten minket fiak gyanánt tart. De az Ur Jéhus, ki az Atyának valóságából üle-tett és egy állatú az Atyával, méltó okra néz-ve Istennek egy Fiaának hivattatik; mert tsak egyedül természet-szerint való Fia. *Ján. 1: 1. 1. Eféf. 1: 1. 3. Sid. 1: 1. 1.*

T. *Ugy érted tehát azt, hogy e' tiftesség e-gy-edül tsak annak tulajdona, a' kire a' termé-fetnek méltósága szerint tartozik; minékünk pedig ez tsak kegyelemből való jótéteményből*

közl-

közültetik, a' mennyiben ő tagjai vagyunk?

G. Ugy vagyom. És ez közöltetének tekintetire nézve, másutt neveztetik a' Christus Jé-fus a' fok atyafiak között elsőülötnnek. Róm. 8. 29. Coloss. 1: 15, 18.

T. Miképen érted ötet mi Urunknak?

G. A' mint az Atyától rendeltetett, hogy mi az ő birodalma alatt légyünk, hogy az Istennek országát szolgáltaffá-ki az égben és a' földön, és légyen az embereknek és az Angyaloknak Fejek.

T. Mit téken az, a' mi ezek után következik?

G. Azt a' módot mutattya-meg, mellyel a' Fiú megkenetett az Atyától, hogy minékünk Idvezítőnk lenne. Tudnillik, hogy felvévén a' mi testünket mind azokat végbe vitte, mellyek a' mi idvességünkre Éüklégések valának; a' mint itt elő-Éámlálatnak.

T. Mit jelentek e' két mondással: Fogottatik Szent Lélektől: Éületék Szüz Máriától?

G. Ezt, hogy a' Szűznek méhében formálattott, annak az ő valóságából 's véréből, hogy Dávidnak valóságos magva volna, miként a' Profétáknak jövendölések által eleve megmondott vala: melly mindazáltal a' Léleknek tsudálatos és titkos ereje által lött, minden férjfiúi mag nélkül. Solt. 132: 5. 11. Mát. 1: 18. Luk. 1: 32.

T. Szükséges dolog volt-e tehát, hogy a' mi testünket felöltözné?

G. Igen-is: mert az emberről Isten ellen tselkedett engedetlenséget, Éükléges dolog volt,

volt, hogy emberi természet töröllye-el. És nem-is lehetett másképen mi Közbenjárónk, az Isten és emberek között való öÉve-békeltetésnek végbe vitelére. Róm. 3: 25. 1.Tím. 2: 5. Sid. 4: 15. és 5: 7.

T. Azt mondogt tehát, hogy embernek kellett lenni a' Christusnak; hogy mintegy a' mi fémelyünkbe a' mi idvességünknek rékeit bétöltene?

G. Ugy vagyom: mert Éükléges dolog volt, hogy ő töle költson vegyük mind azokat, mellyek nélkül Éüklölködünk mi magunkbá; melly másképen nem lehet.

T. De miért kellett ennek a' Szent Lélektől lenni; és miért nem inkább közönséges és fokott namzésnek formája kerint?

G. Mert mivelhogy az emberi mag tellyesféggel megromlott; tehát az Isten Fianak nemzésében illendő dolog volt, hogy a' Szent Lélek munkája légyen oda járulva: hogy e' motsoktól ne illettetnek; hanem tökéletes tisztasága lenne.

T. Innen azért azt tanuljuk-meg, hogy annak, a' ki másokat megÉentel, ivésnek kell lenni minden maculától, és az ő anyjának méhétől fogván eredetbéli tisztasággal (hogy így Éöllyak,) tellyesnek lenni; hogy egészen Istennek Éenteltetnek; 's az emberi nemnek semmi motskával bé ne rútíttatnék?

G. Ugy értek e' dolog felöl.

T. Miképen ő mi Urunk?

G. A' mennyiben az Atyától rendeltetett, hogy minket igazgasson: és birodalmat 's Isteni

teni uralkodást nyervén, mind a' mennyégben és mind a' földön az Angyaloknak és a' Szenteknek Fejének lenni megünnepeltetésük. *Efés. 1: 21. Coloss. 1: 2. 18.*

T. *Miért hogy az ő fületéséről mindjárt bálálára még által, elhagyván egész életének viselt dolgait?*

G. Mert itt csak azok adatnak minékünk elölkbe, mellyek úgy tulajdoni a' mi váltásunknak, hogy annak valóságát és velejét némínémüképen magokban foglalják.

T. *Miért hogy egyátalljában csak egy főval azt nem mondod, hogy megholt; hanem a'*

Tífstartónak nevét-is bozzá-téked, a' ki alatt fenyvedett?

G. Ez nem csak az ő viselt dolgának elhívésére tartozik; hanem hogy megtudjuk, hogy az ő halála egybe-köttetett volt az ő kárhoztatásával.

T. *Magyarázd-meg ezt nekem világosabban.*

G. A' Christus megholt, hogy eleget tenne azért a' büntetésért, mellyet mi tartozunk volna elviselni: és így abból minket kivenne. Minthogy pedig mi mindnyájan, a' miként hogy bűnösök vagyunk, méltók volnánk az Istennek ítéletire; tehát hogy a' mi részünket felvállalná, azt akarta, hogy a' földi Birónak tekinteti eleibe állattassék, és annak fájától kárhoztassék; hogy az Istennek mennyei ítéle ékei előtt mi feloldoztatnánk.

T. *Hísem ártatlannak mondotta őtet Pilátus: annakokáért nem kárhoztatta bűnösnek lenni?*
Már. 27: 24.

G. Il-

G. Illendő dolog volt mind a' kettő önékie efébe-venni: mert az ő ártatlanságáról azért tött tanubizonyságot a' Biró, hogy bizonyos dolog legyen, hogy nem a' maga bűnéért fenyvedett, hanem a' mi bűneinkért. Azonban mindazáltal fokott móddal kárhoztatik az ő mondása; hogy nyilvánoságos lenne, hogy azt az ítéletet, mellyet mi érdemlettünk volna, mint mi kezesünk magára vállalta, mellyel minket a' bűnnek büntetésre való kötelelsége alól megfabadított.

T. *Jól mondod: mert ha bűnös volna, nem volna illendő kezes, másnak büne büntetésének megfizetésére: hogy mindazonáltal az ő kárhoztatása minékünk feloldoztatásunka lenne, fűkség volt, hogy a' gonjtűvök közé fámilátassék?*

G. En-is úgy értek erről.

T. *Hogy megfektetett nagyobb dolog-e az, mint ha a' halálnak más valami nemével bólt volna meg?*

G. Ugy nagyon bizonyára: miképen Szent Pál-is erre tanít, midőn a' fán függőről ír, hogy magára venné a' mi átkunkat, és mi abból feloldoztatnánk. Mert a' halálnak ez nem átokkal volt kárhoztatva. 5. *Mós. 21: 23. Gal. 3: 13.*

T. *Mitsoda? avagy eziránt nem háromlik-e az Isten Fiára bostúság, midőn azt mondjuk, hogy ő átok alá volt vettelve, még az Isten esőt-is?*

G. Nem semmiképen; mert azt magára felvén

vénén eltörölte: azonban pedig mind addig is nem éunt-meg áldott lenni, hogy minket az ő áldásával megöntözne.

T. Menny tovább ebben.

G. Mivelhogy a' halál, büntetésül vala az emberen a' bűnért; azt az Istennek Fia elviseelte, és elviselvén meggyőzte. És hogy jobban kinyilatkoznék, hogy igaz halállal holt-meg, azt akarta, hogy a' koporsóba helyezzeisék, mint éintén egyéb emberek.

T. De e' győzelemből mi reánk semmi haszon nem térül; mert mi-is mindazáltal csak meghalunk?

G. Semmit sem ellenkezik; mert nem egyéb a' híveknek halálok, hanem jobb életre való által-menetelek.

T. Tehát innét a' következik, hogy a' haláltól többé nem kell rettegnünk, mintha rettenetes volna a' halál; hanem bátor elmével kell követnünk a' mi Hadnagyunkat, a' Christust: a' ki minthogy a' halálban nem maradt; úgy minket-is nem hágy elvefűnünk, a' halálban maradnunk?

G. Ugy kell bizony minékiünk tselekednünk.

T. Mitsoda értelme vagyon az ő poklokra való alá állásának?

G. Hogy ő nem csak közönséges halált szenvedett, hanem a' léleknek a' testtől való elválása; hanem még a' halálnak fájdalmat-is, a' mint Szent Péter íról, *1. Tsel. 2: 24.* Melly nevezeten értem azt a' rettenetes 's irtóztató Éorongatást, mellyekkel az ő lelke Éorongattatott.

T. Mu-

T. Mutasd-meg nékem e' dolognak okát és módgyát.

G. Mert hogy a' bűnösökért eleget tenne, az Istennek ítélő Ééki eleibe magát elő-állatta, és e' Éorongattatással az ő lelki-isméretinek gyötretettini kellett, mintha az Istentől elhagyatott volna, sőt mintha az Isten önékie ellenfége volna. E' Éorongattatásokban vala, midőn az Atyához felkálta: *En Istenem, en Istenem! miért hagyd-el engemet. Már. 27: 46.*

T. Annakokáért volt-e az Atya ő hozzá ellenségesképen?

G. Semmiképen nem; hanem azt a' kemény ítéletet gyakorlotta ő ellene, hogy bételnék a' mi megmondattott Efsiás Próféta által: *Ő megverettetett az Isten kezétől a' mi bűneinkért; megsebesítettett a' mi álnokságinkért. Efs. 53: 4, 5.*

T. De mivelhogy ő Isten legyen, hogyhogy vétetett-környül olyan félelemmel, mintha elhagyattatott volna az Istentől?

G. Igy kell erről értenünk: hogy az ő emberi természetünk indulattya Éerint olly végső Éüksége jutott volt: melly hogy meglenne, egykevé ideig eltitkolódott az ő Istensége; azaz, az ő erejét ki nem mutattya vala.

T. Miképen lehetett mindazonáltal vífontag az, hogy a' Christus, ki e' világnak idvéssége, e' kárhoztatásnak alája-vetteisék?

G. Nem úgy vette azt magára, hogy az a-latt maradna. Mert úgy vétetett-környül azoktól a' félelmektől, (a' mint fellyebb jelentém,) hogy

hogy azokról tellyesfégefen el nem nyomattott; de sötinkább tufakodott a' pokolnak hatalmával, és azt maga alá hódoltatta 's elrőtotta.

T. *Innen vessük efünkbe, mit különböz a' lelki-isméretnek törődése, mellyet elfenyvedett, attól a' gyötrelemtől, mellyel gyötrettetnek a' bűnösök, kiket a' megharagutt Istennek keze nyom és üldöz. Mert a' mi a' Christusban ideig-való volt, azokban örökké-való: és a' mi a' Christusnak csak-éintén fulánk helyett volt az ő sértésére, azokban halálra kard az ő fiúknak megsebesítésére; hogy így fülljék.*

G. Ugy vagyon; mert ámbár ily éoróngatásokkal vétetett légyenis környül az Isten Fia; mindazáltal nem éünt volt meg az Atyában reménleni. De az Istennek ítéleti éerint elkarhóztott bűnösök kétségbe esnek, zúgolódnak ő elene, és nyilvánvaló kárkodásra fokadnak-ki.

T. *Innét kihozhattuk-e, mitsoda gyümölsöt vehetnek efükbe a' fiúknak a' Christus halálából?*

G. Igen-is. Legelsőben pedig látjuk, hogy a' Christus halála olly áldozat, mellyel a' mi bűneinket Isten előtt eltöröltte: és így az Istennek haragját megengéztelvén, minket ő véle kegyelembé hozott. Másodszor, hogy az ő vére olly mosódás, mellyel a' mi lelkeink minden rútságokból megmosattatnak. Utólszor: hogy a' mi bűneinknek emekezete eltöröltetett, hogy soha Isten eleibe ne mennyenek: és így bémázolatott és eltöröltetett az a' kézírás, melly alatt tartatunk vala mint bűnösök vagy büntetésre kötelesek.

T. *Több*

T. *Több hasznunk nintsen-e minékünk ümöt?*

G. Igen-is vagyon. Mert mivelhogy mi a' Christusnak igaz tagjai vagyunk; tehát az ő jó-téteményéből a' mi ő emberünk megfeszített: a' bűn nek teste eltöröltetett; hogy többé ne uralkodgyanak mi bennünk a' megveztett testnek kívánsági.

T. *Menny odább a' többiben.*

G. Következik ez: Harmad napon hallottai-ból feltámadott. Mellyel a' bűnön és halálon magát győzedelmefnek lenni megmutatta. Mert az ő feltámadásával a' halált elnyelte; az ördögnek köteleit elággatta, és minden ő hatalmát semmivé tőtte.

T. *Hány-féle gyümöls fázmazik mi reánk ez ő Feltámadásából?*

G. Három-féle. Mert az által minékünk igafság éereztetett: és a' mi jövendőbeli halhatatlanságunknak bizonyos záloga: és már most az ő erejével az életnek újságára támasztatunk-fel; hogy tisztán és ézentül élvén az Isten akartatjának engedelmeskedgyünk. Róm. 4: 25. és 6: 4. 1 Kór. 15: 22.

T. *Mennyünk a' többire.*

G. Felméne mennyégbe.

T. *De úgy ment-e fel a' mennybe, hogy többé ne legyen e' földön?*

G. Ugy vagyon. Mert minékutánna mind azokat elvégezte, mellyeket az Atya ő reá bízott vala, és a' mellyek a' mi idvétségünkre tartoztanak; nem éülkég volt, hogy tovább e' földön járjon.

T. *Mi-*

T. Mitsoda jót vétefe az ő Mennybe felmeneteliből?

G. Kettő ennek az ő gyümöltse. Először: mert a' minthogy a' Christus a' mi képünkben ment-bé mennybe, miképen hogy mi érettünk állott-is le a' földre; úgy annak ajtaját minékünk nyitotta-meg: úgy hogy immár nyitva vagyon minékünk annak ajtaja, melly a' mi bűneink miá ezelőtt bészárolva vala. Másodszor: mert az Isten előtt mi érettünk úgy jelent-meg, mint Közbenjáró és Szóelőló.

T. A' Christus a' mennyégbe felmenvén, úgy távozott-e el mi tőlünk, hogy immár semmiképen nintsen többé mivelünk?

G. Nem úgy. Mert másképen ment-fel a' mennyégbe, igérvén hogy mivelünk léken világ végezetig. Mát. 28: 20.

T. Hogy pedig mivelünk lakik, az ő testének jelen-voltáról kell-e értenünk?

G. Nem úgy; mert más az ő testének tekinteti, melly a' mennybe felvitetett; más erejének-is oka, melly mindenüvé kitélésegett és kiterjedett. Luk. 24: 51. Tsel. 1: 11.

T. Mitsoda értelemmel mondod, hogy az Atyának jobb karjára ült?

G. Ezek a' befelek azt tézik, hogy az Atya önékie adta a' mennynek és a' földnek birodalmát; hogy ő mindenekeket igazgasson. Mát. 28: 18.

T. Mit

T. Mit téten az Isten jobb-karja? és mit jelent az ülés-is?

G. A' Fejedelmektől vétetett hasonlatosság, a' kik jobb-kezek felől szokták ültetni azokat, kikre az ömagok dolgokat bízzák.

T. Nem egyebet értefe tehát ezen, hanem csak azt a' mit sz. Pál mond: hogy, a' Christus az An. aszenteg. háznak Fejévé tétetett, és minden Fejedelemségeknél felette felemeltetett, nevet nyert, melly minden név felett való név? Ef. 1: 22. Filip. 2: 9.

G. Ugy vagyon.

T. Mennyünk-által másokra.

G. Onnan léken eljövendő itélni eleveneket és hótrakat. Melly befeédnek ez értelmé: hogy olly nyilvánosságón jö-el a' mennyégből e' világnak megítélésére; mint sokaktól láttatott mennyégbe felmenni. Tsel. 1: 11.

T. Holott az itéletnek napja nem léken előbb, hanem e' világnak végén; hogy mondod tehát, hogy akkor némellyek az emberek között élnek: holott elvégeztetett dolog, hogy mindenek egyszer meghaljanak.

Sid. 9: 27.

G. E' kérdést megfejtí Szent Pál, midőn azt mondgya, hogy azok a' kik elevenen fennmaradnak, hirtelenséggel való elváltozással megújítottanak; hogy eltöröltetvén a' testnek romlottsága, romolhatatlanságot öltözzenek-fel. 1 Kór. 15: 50. 1 Theff. 4: 17.

T. Te azért e' változást úgy érte, hogy halál gyanánt léken azoknak; tudmilik az

első

első terméketnek eltöröltetése lépén, és más új terméketnek kezdete?

G. En úgy értem.

T. A' mi lelkünk-isméreti véfen-é magának valami örömet innét, hogy a' Christus e' világnak ítélő Birája lépén egyfő?

G. Véfen bizonyára, még pedig kiváltképen-való örömet. Mert minden bizonytal tudgyuk, hogy csak egyedül a' mi idvességünkre jó-el.

T. Nem illik tehát mi hozzánk, hogy ettől az ítélőtől féllünk, hogy irtózást és ifonyodást ferezzen mi bennünk?

G. Nem bizonyára: mert egyedül csak annak az Itélő bírónak féki eleibe állunk, a' ki a' mi Szóólónk, és a' ki minket az ő hűsége és óltalma alá vött.

T. Szállunk-le már a' Harmadik Réfere.

G. Az vagon a' Szent Lélek Istenben való hitröl.

T. Mit használ ez minékünk?

G. Ez erre tölöz, hogy megtudgyuk, hogy az Isten a' miként minket az ő Fia által megváltott és megtartott; úgy a' Szent Lélek által minket részefekké téfen ebben a' váltságban és idvességben.

T. Mímodon?

G. A' miképen-hogy megriűttatásunk vagon a' Christus véreben; úgy fűkűleges dollog, hogy azzal a' mi lelkünk-isméreti meghintettség, e' végre, hogy megmosattatás-
félk. 1. Pé. 1: 2. 1. Ján. 1: 7.

T. Ez

T. Ez világosabb magyarázat nélkül fűkűlködik.

G. Azt értem, hogy az Istennek Lelke, midedőn a' mi fűveinkben lakik, azt tselekűzi, hogy a' Christus erejét érezzük. Róm. 8: 11. Mert a' Christusnak jóteteményét hogy elménkel megfoghassuk, az a' Szent Léleknek világosításából lézen; az ő jóvállásából lézen pedig, hogy a' mi fűveink megpertséltessenek. Ef. 1: 13. Továbbá, csak ő egyedül ad helyet azoknak mi bennünk. Ujja-fűl minket: és azt tselekűzi, hogy új teremtet állatok légyünk. Annaakfelette, a' melly ajándékok adatnak minékünk a' Christusban, mind azokat a' Szent Lélek erejéből vézzük-el.

T. Memryünk tovább.

G. Következik a' Negyedik Réf, a' mellyben vallyuk, hogy hízzük a' közönfeges Anyaentegyházat.

T. Mítoda az Anyaentegyház?

G. A' híveknek teste és társasága, kiket Isten az örök életre eleve elrendelt.

T. Ez a' Réf fűkűsége-e minékünk az elhívésre?

G. Igen-is; ha azt nem akarjuk tselekedni, hogy a' Christus halála hijába-való legyen; és mind azok semmire-valók, valamellyek eddig kijelenttettek. Mert mindeneknek ez amaz egy gyümöltse, hogy Anyaentegyház legyen.

B

T. Ugy

T. Ugy érted tehát ezt, hogy az idvességek okáról fölöttál eddig, és annak fundamentomat mutattad meg, midőn azt magyaráznád meg, hogy a' Christus érdeméért és esedezéseért vétettünk mi Istentől az ő-maga kezelembe: és ez a' kegyelem a' Léleknek erejével erősített meg mi bennünk. Mostan pedig mid ezeknek gyümölcset magyarázod meg; hogy annál bizonyosabban tessék ki a' dologból a' hit?

G. Ugy vagyon.

T. Az Anyaistentegyházat mitsoda értelemben monddok fentnek?

G. Mert a' kiket elválasztott az Isten, azokat megigazította, Róm. 8: 30. a' fentségre és az életnek ártatlanságára megújította, hogy az övéiben tündököllyék az ő ditsősége. És ez az, a' mit Szent Pál akar, midőn azt tanította, hogy a' Christus a' melly Anyaistentegyházat megváltott, tehát megfentelte, hogy ditsőséges és minden motsoktól tiszta legyen. Ef. 5: 25.

T. Mire való ez a' szó: Közönséges?

G. Ezzel arra tanítottunk, hogy a' mint-hogy egy minden hiveknek az ő fejek; úgy felelőleges dolog, hogy mindenek egy testté legyenek, hogy tsak egy legyen az egész világban elterjedett Anyaistentegyház, s nem több. Ef. 4: 15. 1 Kór. 12: 12.

T. Mit tessék a' Szenteknek egyessége, melly mindjárt ennek utáná tétetik?

G. An-

G. Annak az egyfégnek világosabban való kirajzolására tétetett ez ide, melly az Anyaistentegyháznak tagjai között vagyon. Egyfésersmind azt-is jelenti, hogy valaminémű jótéteményeket nyújt az Isten az Anyaistentegyháznak, azok mindeneknek közönséges javokra tartoznak; holott mindeneknek egymás között egyességek vagyon.

T. Tökölletes-e már az a' fentség, mellyet az Anyaistentegyháznak tulajdonítak?

G. Még nem, valamíg e' világban vitézkedik és hartzol az Anyaistentegyház. Mert mindenkoron erőtelenségekkel vagyon környül-vétetve: és a' vétkeknek maradványaitól sóha tellyességgel meg nem tisztítatik, míglen az ő Fejéhez a' Christushoz, a' kitől megfenteltetik, egészen nem ragaszkodik.

T. Megtudhatni's ismérhetni-e másképen ezt az Anyaistentegyházat; avagy tsak akkor, mikor azt hittel hiszük?

G. Vagyon ugyan látható Anyaistentegyház-is, mellyet minékünk bizonyos jegyekkel és jelekkel lelt Isten; de itt tulajdonképen azoknak gyülekezetekről vagyon emlékezet, kiket az ő titkos elválasztásával fogadott fiakká az idvességre. Az pedig szemmel nem láttatik mindenkor, sem jegyekből meg nem ísmértetik.

T. Mitsoda következik ez után?

G. Hiszem a' bűnöknek botsánattyát.

B 2

T. Mi

T. Mit értek a' Botsátonat?

G. Hogy az Isten az ő ingyen-való jóvoltából megengedi és megbotsattya a' hiveknek az ő bűnöket, hogy ítéletbe ne hivattassanak, avagy azokért meg ne büntetessenek.

T. Innen a' következik, hogy a' mi tulajdon elégtételünkkel semmiképen nem érdemeljük, hogy az Úrtól bűneinknek valamelly botsánattját nyerjük?

G. Igaz dolog. Mert csak az egy Christus, ézenvedvén-el a' büntetést, végezte-el a' mi érettünk való elégtételt. Mi reánk nézve pedig, semmi olly fizetés és adótság nintsen hátra, mellyet Istennek adnánk; hanem tsupán-tsak az ő adakozásából vézzük ezt az ingyen-való jótéteményt.

T. Miért téved az Anyafentegyház után mindjárt a' Bűnöknek botsánattját?

G. Mert azt senki nem nyeri-el, hanemha annakelőtte az Isten népével egy testté lett, és azt az egységet a' Christus testével mind végiglen állhatatosan megtarttya: és a' érint tanúbizonyságot téken arról, hogy ő az Anyafentegyháznak igaz tagja.

T. Ez iránt azt állatod, hogy az Anyafentegyházon kívül csak kárbozat és veszelelem vagyon?

G. Ugy vagyon. Mert a' kik eltávoznak a' Christus testétől, és pártolkodásokkal megégik annak egységét; azoknak, idvésségek felől való minden reménységek elmetztett, vala-

valámig ollyan viészavonásban maradnak-meg.

T. Mondd-el a' mi még hátra vagyon.

G. Hiésem a' testnek feltámadását: és az örök életet.

T. Mi végre tétetik e' Réf a' hitnek valás-tételébe?

G. Hogy arról megintettesünk, hogy a' mi bódogságunk nintsen a' földön helyhez-tetve. Melly ismérletnek két házna vagyon: Elsőben innét arra taníttatunk, hogy mint jövevényeknek, úgy kell minékünk ezen a' világon laknunk, hogy az elköltözésről éüntelen gondolkozzunk, és ne engedgyük a' mi fiveinket földi gondolatok közzé elegyedni. Másodszor: hogy ámbár réz-érint még mi tőlünk eltitkoltatott, és a' mi femeink elől elrejtetett a' Christusban nekünk adatott kegyelemnek gyümölte; mindazáltal még-is ne tsüggedgyünk-el elménkben, hanem engedelmesen várakozzunk mind a' megjelenésnek napjaiglan.

T. Mellyik ennek a' Feltámadásnak rendi?

G. A' kik annakelőtte meghóltanak, felvélik ugyan-azon ő testeket, a' mellyeket vífeltenek; de új minéműségekkel: az-az, többé nem léznek a' halálnak és a' romlandóságnak alája vettetve. 1 Kór. 15: 46. A' kik pedig akkor még elevenen léznek, azokat Isten hirtelen-való elváltozással tsudálatoson felsertenti.

T. Köz-e e' Feltámadás mind a' hivekkel
's mind pedig a' bitetlenekkel?

G. Mindeneknek egy az ő feltámadások;
de különböző állapottyok. Mert némelyek
az idvességre és boldogságra támadnak-fel;
némelyek halálra és utólló nyavalyáságra.
Ján. 5: 29. Mát. 25: 53.

T. Miért tehát hogy itt egyedül-tsak az
Örök életről vagyon emlekezet; a' Po-
kolról semmi fő nints?

G. Mert itt semmi egyéb nintsen; hanem
egyedül-tsak az, a' mi a' kegyes lelkeknek
vigasztalásokra vagyon, és csak azért fájlál-
tatnak-elő azok a' jutalmak, a' mellyeket az
ő főlgáinak elkészített az Ur. Annakokáért
nem térterik ide, mitsoda állapot marad azo-
kon, kiket tudunk, hogy az Isten országától
idegenek.

T. Tehát a' homnét a' fundámentomot tanul-
tyuk, a' mellyhez a' mi hitünknek támasz-
kodni kell, ugyan onnét az IGAZ HIT-
NEK leírását megtudni, kéfé do-
log léfén?

G. Ugy vagyon. Így kell pedig meghatároz-
nunk: hogy a' HIT nem egyéb, hanem bi-
zonyos és állhatatos ismértei az Istennek mi
hosszánk való Atyai jó tettefénnek, a' mint az
Evangéliom által a' Christus jótéteményéből,
minékünk Atyánknek és Megtartónk-
nak bizonyíttya lenni magát.

T. Ezt

T. Ezt a' hitet magunkról gondollyuk-e,
vagy az Istentől véssük?

G. Az Irás azt taníttya, hogy ez az Isten-
nek kiváltképen-való ajándéka: és a' fennmel
látott 's füllel hallott mindennapi próba ezt
erősíti.

T. Mitsoda fennmel látott 's füllel hallott
próbát emlegeték énnékem?

G. Ezt, hogy görömbább a' mi elménk,
mint-fém megfoghatná az Istennek lelki böl-
tseségét, melly minékünk hit által jelentetik-
meg: és a' mi éiveink hajlandóbbak vagy a'
kétkelkedésre, vagy a' minnen-magunkban
és a' teremtet állatokban való megvezert bi-
zodalomra, hogy-fém mint az Istenben az
önnön-magok mozdulásával megnyűgódgya-
nak. Hanem a' Szent Lélek az ő megvilágo-
sításával megfoghatókká téfén minket azok-
nak értélére, mellyek másképen a' mi meg-
foghatásukat főkkal fellyül-haladnák: és min-
ket bizonyos elhívésre 's javallásra igazgat,
megpertséltéven éiveinkben az idvességnak
ígéretit.

T. Mitsoda javunk fármazik minékünk eb-
ből a' hitből, midön azt egyker elértük?

G. Az Isten előtt megigazít minket, és ez-
zel az igazsággal az örök életnek örökösüvé
téfén minket.

T. Avagy nem a' jó tselekedetekből igazul-
naké-meg az emberek, midön fentül és
ártatlanul élöven azon igyekeznek, hogy
Isten előtt kedvesek légyenek?

G. Ha valaki olyan-igen tökéletesnek találtnék, tehát méltán igaznak ítéltethetnék: de holott mi mindnyájan bűnösök vagyunk, és főképen az Isten előtt büntetésre kötelesek; másunnan kell minékünk olyan méltóságot kereshnünk, melly minket ő véle öfvebékéltesen.

T. *Elannyira semmirekellők-e az embereknek minden tselekedetek, hogy Isten előtt kegyelmet nem érdemelhetnek?*

G. Legelsőben, valamellyek mi tölünk éarmaznak, hogy tulajdonképen mimagunkénak mondattassanak, azok vétkesek: és így semmit egyebet nem tehetnek, hanem hogy azok az Istennek nem tettszenek, és ő azokat megveti. Mát. 7: 18.

T. *Azt mondod azért, minekelölte újjá nem föltettetiünk, és az Istennek Lelkétől újonnan nem formáltatunk, semmit egyebet nem tselekedhetünk; hanem csak vétkeziünk: valamiképen a' rof fa csak rof gyümölsöket terem?*

G. Teljesítséggel úgy vagyon a' dolog: mert akarminémü tekintetek légyen az emberek szemei előtt a' tselekedeteknek; mindazonáltal csak rof fák, valamig a' Éiv gonof, mellyet néz az Isten kiváltképen.

T. *Innen azt hozod ki, hogy semmi érdemünkkel nem előzhetjük meg az Istent, sem az ő jótéteményét magunkra nem érhathatjuk. Sőt inkább akarmi dolgunk-*

442

hoz nyúljunk és kezdgyünk, az ő haragjának és kárbozthatásának alatta vagyunk?

G. Ugy értem én-is. Annakokáért tsupán tsak az ő irgalmaságából, a' mi tselekedetinknek minden tekinteti kívül, a' Christusbán ingyen kaptsol minket magához, és ingyen kedvell, az ő igaságát mi helyettünk olly kedvesen vévén, mintha tulajdon mimagunké volna; a' mi bűneinket pedig minékünk nem tulajdonítván. Tit. 3: 5.

T. *Miképen mondod tehát, hogy hitből, hitel, hit által igazulunk-meg?*

G. Mert midőn éivünknek bizonyos bizodalával magunkhoz kaptsollyuk az Evangyéliomnak ígéreit; ennek a' megmondott igaságnak bírasát néminémüképen elnyerjük.

T. *Ezt akarod tehát mondani: a' miként ez az igaság minékünk adatik Istentől az Evangyéliom által, úgy a' hitnek általa véffük?*

G. Ugy vagyon.

T. *De a' móltától fogva minket egyfer magához kaptsol az Isten, avagy nem kedvesek-e önéki a' mi tselekedetink, a' mellyeket mi a' Szent Lélek igazgatásából tselekeziünk?*

G. Tettszenek ugyan Istennek; de nem a' mimagunk méltóságának érdemből, hanem a' mennyiben az ő jó kedvéből azokat minékünk méltóztattya adakozóképen.

B 5

T. Hi-

T. *Hísem mikor a' Szent Lélektől fármaznak, avagy nem érdemlik-e az Istennek jó kevet?*

G. Nem: mert mindenkor valami kevés motsok vagyon közikben elegyedve a' testnek erőtelenségéből, a' mellyel vétkefekké tétetnek.

T. *Honnan vagyon tehát, és mimódon léfem, hogy Istennek tessenek?*

G. Tsak-egyedül a' hit az, a' melly kedvességet érez azoknak: midőn bizonyoson e' bizodalomhoz támaszkodunk, hogy Isten az ő legfelsőbb törvényének próba-kövére azokat nem húzza, sem az ő öröfőllan megvisszáló regulája ferint nem akarja azokat megítélni; hanem elfedezvén azoknak vétkeket, és motskokat a' Christus tisztaságával eltemetvén, úgy véli azokat, mintha telylfességgel tökéletesek volnának.

T. *De innét a' következik-e, hogy tselekedetből igazúl-meg a' keresztyén ember, minekutánna Istentől elbivattatott: avagy tselekedetinek érdemével érié azt el, hogy Isten ötét feresse; kinek fereteti minékünk örök életünk?*

G. Nem az követezik: sőtinkább tartsumeg azt a' mi megiratott, Tsak egy ember-is nem igazúlbat-meg Isten előtt: mellyre nézve kérjük Istenünket, hogy ítéletbe ne állyon mivelünk. *Sólt. 143: 2.*

T. Mind-

T. *Mindazonáltal azért nem itéllyük hasonaltalanoknak a' biveknek jótsselekedeteket?*

G. Nem semmiképen. Mert nem hijába ígér Isten azoknak jutalmat mind e' világon's mind a' jövőendő életben. De ez a' jutalom fármazik az Istennek ingyen-való feretiből, mintegy kútfőből: mert ő minket legelsőben fiaivá fogad; azután eltemetvén a' mi vétkeinknek emlekezetit, mellyek mi belölünk jönnek-ki, kegyelmével megkoronáz minket.

T. *De a' jó tselekedetektől elfakasztathatik-e úgy ez az igazság, hogy a' kinél ez vágyon, amazok nélkül üres légyen?*

G. Az semmiképen nem lehet: mert midőn a' Christust hírnek általa véleük, minéműnek magát nekünk mutattya; ő pediglen nem-tsak a' haláltól való megfabadúlást és Istennel való öfve-békéllést ígéri minékünk, hanem egyfersmind a' Sz. Léleknek kegyelmét, mellyel az életnek újságára újonnan életterünk; fűkéses dolog, hogy ezek öfveköttessenek, hogy a' Christust önnön-magától el ne fakázzuk.

T. *Innen az következik, hogy a' HIT az a' GYÖKÉR, mellyből minden jó-tselekedet fármaznak; nem hogy elvonma minket azoknak igyekezetitől?*

G. Ugy vagyon: és így az Evangyéliomnak egész tudománya e' két fakázbán foglal-

zatik-bé: A' HITBEN, és a' MEGTERES-BEN avagy Pénitentzia tartásban.

T. *Mitsoda a' Megtérés, avagy Pénitentzia tartás?*

G. A' bűnnek gyűlölése és nem tetkése; az igazságnak pedig Isten félelméből fármazott éreteteti: mellyek minket épen a' mi megtagadásunkra és testünknek megöldöklésére vitének; hogy arra adgyuk magunkat, hogy az Istennek Lelkétől igazgattassunk, és a' mi életünknek minden tselekedetit az ő Isteni akarattyának engedelmeségére vezérelhefsük.

T. *E' vala második része annak az előftásnak, mellyet elsőben odafellyebb letévénk, midőn te az Istennek igaz tiszteletinek módgyát mutatnád-meg?*

G. Igaz dolog: és egyzérsmind hozzá adtam vala ezt, hogy ez az Isten tiszteletinek igaz és rend-zerint való regulája, hogy az ő akarattyának engedelmeskedgyünk.

T. *Mimódon úgy?*

G. Mivel az Isten azt a' tiszteletet javallya végtére, mellyet nem mimagunk költötünk; hanem a' mellyet ő szabad akarattyá zerint előnkbe irt.

T. *Az életnek mellyik reguláját tette minékünk előnkbe?*

G. Az ő Törvényét.

III. A' TÖRVÉNYRÖL.

az-az:

Az Istennek Tíz Parantsolattyaról.

T. *Mit foglal-bé magába ez a' Törvény?*

G. Két részekből áll: mellynek elsője négy parantsolatokat foglal-bé; másik hatot. És így tíz Parantsolatokból áll az egész Törvény.

T. *Mitsoda szerző oka ez előftásnak?*

G. Önnön-maga az Isten, a' ki a' két táblára leiratott Törvényt Mólesnek adta, és gyakorta bizonytságot tött arról, hogy tíz igékbe foglaltatott-bé. 2 Mós. 24: 12. 32: 15. 34: 1. 4 Mós. 4: 13. 10: 4.

T. *Mellyik az Első Táblának tizella és erősege?*

G. Az Istenhez való kegyességnek tiztei.

T. *Hát a' Másodiknak?*

G. Miképen kellefsék az emberekkel tselednünk: és mivel tartozunk önékik.

T. *Mondd-el az Első Parantsolatot.*

G. Halld-meg Izraél: En vagyok a' te Urad Istened, ki kihoztalak tégedet Egyiptomnak földéből a' Éolgalatnak házából: Ne legyenek tenéked én előttem idegen Istenid. 2 Mós. 20: 2. 5 Mós. 5: 6.

T. *Mondd-meg e' főkuak értelmét.*

G. Legelsőben-is mindjárt mintegy előjáró bekezzdel él az egész törvényre. Mert midőn Jehovánek nevezi magát, olly hatalmat és méltóságot tulajdonít magának, mellyel

mindennek parantsol. Továbbá: hogy az ő Törvényének mi előttünk kedveséget érezzen, hozzá-adgya ezt, hogy ő mi Istenünk. Mert annyit téznek ezek a' bevédek, mintha a' mi Megtartónknak mondaná magát. Mivel pedig erre a' jótéteményére minket méltóztat, illendő dolog, hogy mi-is viszontagsággal mi-magunkat engedelmes népének mutassuk-meg.

T. De mivelhogy a' Megfabadulásról és az Egyiptombéli folgálatnak elromlott igájáról föl; talám ez csak-egyedül az Izraél népére tartozik kíváltképen?

G. Ugy nagyon a' tselekedetre nézve; de a' fabadulásnak más neme-is nagyon, mely minden emberekre egyaránt tartozik. Mert minket mindnyájan a' bűnnek lelki folgálatya és az ördögnek kegyetlenkedése alól megmentett, és magájává tett.

T. Miért emlékezik arról a' dologról, bolygott az ő maga Törvényéről akart fölani?

G. Hogy minket arról megintene, hogy felette-igen háládatlanok lennénk; ha minden-magunkat egészen az ő-hozzá való engedelmeskedésre nem adnók.

T. Mit kíván pedig Isten az első igétskében?

G. Hogy az ő tiszteletit egyedül-tsak önékie tulajdonítsuk: és annak semmi részét másra ne ruházzuk.

T. Mel-

T. Mellyik az az ő tulajdon tiszteletit, melyet nem szabad másra által-vinnünk 's ruháznunk?

G. Ez, hogy ötet imádjuk, ő benne helyhezrekszünk a' mi bizodalunkat, ötet hívjuk segítségül, és mindeneket csak-egyedül önékie adgyunk, valamelyek az ő felleget-voltára tartoznak.

T. Mire tétetett hozzá ez az ige: *Én előttem, avagy az én ortsám 's dékintetem előtt?*

G. Mivelhogy nintsen semmi-is úgy elrejtve, a' mit ő nem tudna, és hogy minden titkos gondolatoknak megismérője és Itélőbirája; tehát jelenti ezzel, hogy nem-tsak a' külső vallástételnek tiszteletit kívánja; hanem a' éivnek valóságos kegyességét.

T. Mennyünk-által a' Második Parantsolatra.

G. Ne tsinálly temagadnak faragott képet; sem azoknak semminemű ábrázattját ne formáld-ki, a' melyek oda-fel vannak az égben, avagy itt alatt a' földön, avagy a' föld alatt a' vizekben: Ne imádjad azokat és ne tiszteled.

T. Egészen azt tiltta-é Isten, hogy semminemű képet ne faragjunk, se ne írjunk?

G. Nem; hanem csak kettőt tilt itt: hogy valami képet ne tsinállyunk, vagy a' végre hogy azzal az Istent kirájköllyük, vagy pedig hogy ötet imádjuk.

T. Ma-

T. *Miért nem szabad az Isten látható ábrázattal kirajfolni?*

G. Mert semmi hasonlatosság nintsen a' között, a' ki örökkévaló és megfoghatatlan Lélek; és a' testi, romlandó 's megholt ábrázat között. 5Móf. 4:15. Tel.17:29. Rő.1:23.

T. Ugy itélj tehát, hogy boffúság tétetik Isten ellen, midőn akképen kiformáltatik?

G. Ugy nagyon.

T. Mellyik neve kárhoztatik itt az Imádásnak?

G. Midőn könyörögvén a' bálvány özlophoz vagy a' képhez fordítottuk és az előtt meghajtottuk magunkat, leestünk és leborulunk előtte, térdünk hajtásával avagy más egyéb jelekkel annak tisztességet tévünk, mintha az Isten ott jelentené-meg magát minékünk.

T. Nem úgy kell tehát ezt értenünk, hogy a' befédekkel egyátallásban minden képirást és nyomtatást kárhoztatna Isten; hanem csak-egyedül azt tilttya, hogy a' képeket e' végre ne tsinállyuk, hogy azokban az Isten vagy keresznök, vagy tisztelnök; avagy (a' melly tsak ugyan azt téfi:) ne tiszteljük azokat az Isten tisztességére; avagy, valamimódon viskfa ne éllyünk azokkal babonásra és bálványimádásra?

G. Ugy nagyon.

T. Mitsoda végre viskük-tehát a' Második Parantsolatot?

G. Va-

G. Valamiképenhogy az Első Parantsolatban az Isten magát egynek mondotta, kit tisztelnünk és imádunk kell: úgy mostan megmutattya; mellyik légyen az igaz Imádásnak módgya, mellyel minden babonáságtól és egyéb vétkes 's testi gondolatoktól eltekít.

T. Mennyünk tovább.

G. Az ő nevének megerősítettétér tézi hozzá: Mert én vagyok a' te Urad Istened, erős boffúálló Isten, ki meglátogatom az Atyáknak álnokságokat a' fiakban harmad és negyed iziglen azokban, a' kik engemet gyűlölnék.

T. *Miért téken emlekezetet az ő erősségéről?*
G. Azzal azt jelenti, hogy az ő ditsőségének megoltalmazására 's egyedül-tsak magájéval való tételére elégséges hatalma nagyon.

T. Mit akar azzal jelenteni, midőn magát boffúállónak monádgya?

G. Ezt, hogy őnéki sem tára, sem hozzá hasonló senki sem lehet. Mert miképen magát minékünk ajándékozta az ő végheteden jóvóltából; úgy azt akarja, hogy mi tellyességgel tsak övéi légyünk. Es ez a' mi lelkünknek tiéa füzelsége, hogy lelkünket nékie ajánllyuk, és ő-hozzá ragakodgyunk. Miképen ísmét, paráznasággal mondatnak megferteztettetni azok, kik ő töle hamis Isteni tiszteletre hajólnak.

T. Mitsoda értelemmel mondatik ez, hogy: Megboffúállya az Atyáknak álnokságokat a' Fiakban?

G. Ez.

G. Ezzel felette-fők félelmet és rézketést akar önteni belénk, rettentvén minket, hogy nem-tsak azokat bünteti-meg, a' kik ötet bűnökkel megbántották; hanem azoknak még maradékok-is átkozott lézen.

T. *Megegyez-e az az Istennek igazságával, hogy valakit másnak vétkéért büntessen-meg?*

G. Ha meggondoljuk mitsodás az emberi nemzetnek állapattya, megvagyon a' felelet. Mert természet-zerint mindnyajan átok alatt vagyunk: nem-is méltó, hogy az Isten ellen panaszalkodjunk azért, hogy minket ez állapotban hagyott. Immár pedig miképen a' maga éteretét a' hivekhez megmutattya, megáldván azoknak maradékokat; úgy az ő bűnézüállását a' hiteleneken végbe-vízi, azoknak fiait az áldástól megfoztván.

T. *Menny tovább.*

G. Hogy minket kívánatos nyájfajssággal magához edesítsen, azt igéri, hogy ezer iziglen irgalmas lézen mindenkhez, kik ötet éretik, 's az ő parantsolatit megtarttyák.

T. *Azt érti-e, hogy minden kegyes embernek ártatlansága minden maradékinak id-vejségére szolgál, ha fíntén azok hitetlenek légyenek-is?*

G. Semmiképen nem úgy: hanem hogy az ő kegyelmességét mind-addig kiönti a' hivekre, hogy az ő kegyelmének ő hozzájuk való megmutatására nézve, még fiaikhoz-is azok-

azoknak kegyelmes lézen; nem-tsak az ő dolgokat bódogítván e' jelenvaló életben, hanem még az ő lelkeketis megéntelvén, hogy az ő serege közzé éamlaltassanak..

T. *Lám úgy tetűk, hogy e' sem tart mind örökké?*

G. Ugy vagyon. Mert miképen szabad a- karattyan tarttya azt, hogy midőn tetűk, irgalmasnak mutassa magát lenni még a' hiteleneknek fiaikhoz-is: így az ő kegyelmét né annyira kötötte a' hiveknek fiaikhoz, hogy azok közzül-is némelyeket, a' kiket akar, meg nem vetne, Róm. 9. úgy mérfékli mind-azáltal azt, hogy nyilvánlagoson kitesék, hogy ez ígérlet se nem hijába-való, se meg nem tsaló.

T. *Miért hogy ezer iziglen mondgya az ő kegyelmét; a' büntetésnek ítéletiben pedig tsak három ízt nevez?*

G. Ezzel jelenti, hogy sokkal hajlandóbb az engedelemre és jóteteményre, mint-sem a' büntetésre: a' mint másutt-is bizonyítottya, midőn a' megbotsátásra hajlandónak, a' haragra pedig kédelmesnek mondgya magát. 2 Móf. 34: 6. Solt. 103: 8. 145: 8.

T. *Mellyik a' Harmadik Parantsolat?*

G. A' te Uradnak Istenednek nevét hijába fel ne végyed.

T. *Mitsoda ennek értelme?*

G. Azt tilttya, hogy az Isten nevével víz-és ne éllyünk; nem-tsak hamis esküvéssel, hanem

hanem még éüklég kívül való esküvéssel-is.

T. Vagyon-e valami törvény ferint való *hazna* az Isten nevének az esküvésben?

G. Felelte-nagy, jelesen mikor igaz oka vagyon: elsőben, az igazságnak megerősítéseért: másodszor, mikor olly dolog vagyon, hogy illendő megeskünni az emberek között való ézeretnek és egyefségnek megerősítésére.

T. Nem néz-e tovább e' parantsolat, *hanem csak az esküvésnek megtiltására, mellyel káromoltatik az Isten neve, vagy kissebbítettik annak tisztésége?*

G. Ez egy dolgot itt említvén egészen arra int minket, hogy az Istennek nevét közönséges helyen soha ne említsük, hanem félelemmel és betsülettel; még pedig e' végre, hogy ditsőségesnek lenni ismértelések. Mert mivelhogy éentséges név az, tehát minden módon elkell kerülününk, hogy mi ne láttassunk azt megutálni, avagy pedig másoknak megutálásra való alkalmatóságot adni.

T. Miképen léfén az?

G. Ha az Istenről és az ő munkáiról nem gondolkodunk se nem éölünk másképen, hanem csak az ő tisztéségére.

T. Mi következik?

G. Az az erősítés, mellyben megmondgya az Isten, hogy nem marad büntetetlen, valaki az Urnak nevét hijába felvézi.

T. Mi-

T. Mivel másutt megmondotta, hogy a' ki az ő törvényét által-hágja, megbojkálja; *mitsoda foglaltatik-bé itt ennél több?*

G. Ezzel azt akarja jelenteni, melly nagyra betsüli az ő nevének ditsőségét; hogy annál inkább igyekezzünk annak megtartásában, midőn látjuk, hogy kézf a' büntetés, a' ki azt megbetsteníti és káromlya.

T. Mennyünk a' Negyedik Parantsolatra.

G. Megemlekezzél a' Szombatnak napjáról, hogy azt megfenteljed. Hat napokon munkálkodgyál és minden dolgaidat elvégezzed. De a' hetedik napon a' te Uradnak Istenednek Szombattya léfén: ne mivelj azon a' napon semmit, se éolgád, se éolgáló leányod, se éöröd, se éamárood, sem a' jövevény, ki a' te kapuidon belől vagyon. Mert hat napokon végezte-el az Isten a' mennyet és földet, a' tengert, és ezekben lévő állatokat; de a' hetedikén megnyugott. Annakokáért megáldá a' Szombatot, és éentül magának éléakasztá.

T. Azt parantsollya-e, hogy hat napokon munkálkodgyunk, azért, hogy a' hetedikén megnyugodgyunk?

G. Nem azt egyatallyában; hanem hat napokat az embereknek munkájokra engedvén, a' hetediket kivette, hogy azt nyugalomnak napjává tegyüik.

T. Mindennemű munkától megtilt-e minket e' parantsolat?

G. Ennek a' parantsolatnak kiváltképen-való

való és elűzöttatott tekinteti vagyon. Mivel a' nyugodalomnak megtartása a' régi czérémóniáknak része; annakokaért a' Christus eljövételivel eltöröltetett.

T. Azt mondod-e, hogy tulajdonképen e' parantsolat a' Sidókra tartozik: melyre nézve tsak ideig-való volt?

G. Ugy vagyon, tudnillik a' mennyiben czérémónia volt benne.

T. Vagyon-e tehát még ebben valami, a' mi czérémónia nem volna?

G. Három okokra nézve adatott e' parantsolat.

T. Mondd-elő renddel.

G. Elsőben, adatott a' lelki nyugodalomnak példázására: másodszor, az Anyazentegyházbeli Közönséges társaságnak megtartására: harmadszor, a' Éolgáknak megkönnyebbítésekre.

T. Mit értesz a' lelki nyugodalmon?

G. Midőn tulajdon munkáinktól megfűnünk, hogy az Isten az ő munkáját mi benünk elvégezze.

T. Melyik még a' megfűnésnek vagy in- neplésnek módgya?

G. Ha a' mi testünket megfűzttyük: azaz, ellene-mondunk a' mimagunk elméjének, hogy az Isten Lelkétől igazgattassunk.

T. Elég-e az, hogy ezt minden betedik napon megtselkedgyük?

G. Nem elég; hanem fűntelen légyen: mert

mert midőn azt egyzer elkezdgyük, életünknek egész folyásában kell azt tselekednünk.

T. Miért tehát hogy ennek értelmére bizonyos nap rendeltetett?

G. Nem Éűkség, hogy az ábrázattal minden-módon megegyezzen a' valóság; tsak egyezzen-meg abban, a' mennyire elég a' kiábrázolásnak módgyára.

T. Mindazáltal még-is miért hogy inkább a' hetedik nap jelentetik, mint sem más valamellyik?

G. Ez a' hetedik Éám a' Szent írásban tökéletességet jelent. Annakokaért az örökkévalóságnak kifejezésére helyes Éó. Azonban aztis kifejezi, hogy ez a' lelki nyugodalom ez életben tsak elkezdetik; és mind-addig tökéletesen el nem végeződik, valamíg e' világból ki nem költözünk.

T. Mit akar az Ur azzal jelenteni, hogy az őmaga példájával serkenget minket a' nyugovásra?

G. Mert midőn e' világnak teremtfének hat napok alatt véget vetett volna, a' hetediket az őmaga munkáinak vizsgálására rendelte. Es hogy minket erre erősebben felindíttson, a' maga példáját adgya előnkbe. Mert semmit úgy nem kell minékünk, kívánnunk, mint ezt, hogy az ő képercé formáltassunk.

T. Egymás-után fűntelen következőnek kell-e lenni az Isten munkái felől való gondolatunknak; avagy pedig elég a'

*bét napok között egyiket arra rendelni
's fentelni?*

G. Illendő dolog ugyan, hogy mi minden napon abban gyakoroljunk magunkat; mindazáltal a' mi erőtelen gyengélgünknek okáért kiváltképen csak egy nap rendeltetik. Es ez a' Közfőnteges tárfaság, mellyet fellyebb említék.

T. *Mitsoda rendet kell azon a' napon tartanunk?*

G. Hoga' nép a' Christus tudományának hallgatására, a' közfőnteges könyörgéseknek gyakorlására, és az ő maga hitinek vallástételére egybe-gyűllyön.

T. *Világosítsd-meg jobban, a' mit mondál: hogy az Isten a' fölgaáknak megkönyebbitésére-is akart nézni e' parantsolattal?*

G. Hoga azoknak, a' kik más hatalma alatt vannak, valami pihenés adatnék. Es hoga ez a' Közfőnteges tárfaságnak megtartására lenne. Mert a' holott egy nap nyugalomra rendeltetik, úgy éoktattya kiki magát a' következendő napokban lévő munkálkodásra.

T. *Lássuk-meg már, miképen tartozik ez a' parantsolat mi reánk?*

G. A' Czerémóniára nézve eltrőltetett; mert a' Christusban meglett ennek valósága. Koloss. 2: 17.

T. *Mimódon?*

G. Ekképen, mert az ő halálának erejével a' mi

a' mi ő emberünk megfőntettetik, és mi az életnek új-vóltára feltámasztatunk. Róm. 6: 6.

T. *Mi vagyon tehát még hátra, melly mi reánk tartozik?*

G. Hoga azokat a' fent rendeléseket el ne mőlassuk, mellyek az Anyafentegyháznak lelki tárfaságára tartoznak; kiváltképen pedig, hogy a' fent győlekezeteket gyakoroljuk, az Isten befőntedének hallgatására, a' titkoknak kihirdetésére, és a' kiváltképen-való könyörgéseknek végbe-vitelére, a' mint elrendeltetve lőnének.

T. *Nem hafnál-e minékünk többet ez ábrázolás?*

G. Igen-is hafnál. Mert ezt az ő valósá-gára kell vinnünk: hogy tudnillik a' Christusba beóltattatván, és az ő tagjai lévén, öünnyünk-meg ia' mi tulajdon munkáinktól: és így az Isten igazgatása alá petsérellyük-bé mimagunkat.

T. *Mennyünk által a' Második Táblára, az Ötödik Parantsolatra.*

G. Annak kezdete ez: Tőfőntelyed Aryadat.

T. *Mit téfen tenéked a' Tőfőnteletnek nevezeti?*

G. Hoga emberfőggel és alázatofőssággal engedelmelek és őfőfogadók legyenek a' fiak főűlőikhez, őket főfelemmel tőfőntellyek; főűkfőgekben megfőgítsék; és ő körülőttők munkálkodgyanak. Mert e' három részéből áll az a' tőfőntelet, mellyel főűlőinknek tartozunk.

C

T. Menny

T. Menny tovább.

G. A' parantsolathoz ígérlet tétetik: hogy a' te napjaid meghozzábbirtassanak a' földön, mellyet a' te Urad Istened ad tenéked.

T. Mi ennek értelme?

G. Hogy fokáig élnek Isten kegyelméből azok, valakik föléiknek illendő betszületeket megadgyák.

T. Holott ennyi nyavalyákkal tellyes ez az élet; miért-hogy ennek fokáig-való fennmaradását jótétemény gyanánt ígéri az Isten minékünk?

G. Akarmennyi nyavalyák alá legyen vetetve; mindazáltal Istennek a' hivekhez való jótéteménye, avagy tsak az egy okért, hogy az ő Atyai kegyelmességének jeles bizonyosága, midőn őket itt tarttya és táplállyá.

T. Következik-e ellenben innét ez, hogy a' ki hamar és életének bizonyos ideje előtt e' világból kiragattatik, tehát Istentől megátkoztatott?

G. Semmiképen nem. Sőtinkább gyakorta meglézen; hogy mennél inkább szeret Isten valakit, annál hamarabb kivétetik ez életből.

T. Ha így tselekefjék Isten, mimódon télen eleget ígérhetnek?

G. Valamelly földi jót ígér Isten minékünk, ilyen véggel kell azt elvennünk, a' mennyiben a' mi lelkeinknek javokra és idvessé-
günkre néznek. Mert ez igen víkka-fordulte
rendi

rendi volna életünknek, ha az elmének java mindenkor elébb-való nem lenne.

T. Mit itélj azokról, kik az ő föléikhez engedetlenek és vakmerők?

G. Nem tsak az utólsó ítéletben büntettetnek-meg; hanem itt-is az ő testeken bozút áll az Isten: avagy mind őket eltörölven innét életeknek közép virágjában, avagy a' halálnak gyalázatos nemével megbüntetvén őket, vagy másképen.

T. Talán nevezet tsak a' Kánaán földéről föl ez az ígérlet?

G. Ugy vagy, a' mennyiben az Izraélitákat nézi; de e' bezed félelebben terjed-ki mi reánk, 's úgy-is kell lenni. Mert akarmelley tartományban lakjunk, mivel az Uré az egész föld, azt minékünk adgya, hogy birjuk. Sölt. 24: 1. 8: 5. 11: 5. 16.

T. Semmi nintsen-e hátra e' Parantsolathól?

G. Jóllehet tsak az Atyáról és az Anyáról vannak a' főök; mindazonáltal mind azokat ide kell értenünk, kik mi előttünk járnak: mert ugyan tsak azon, az ő tizteleteknek oka.

T. Mellyik az az ő Tízteleteknek módgya?

G. Ez, hogy az Isten őket a' tiztelességnek fellyebb-való garádjára emelte-fel. Mert sem föléinknek, sem a' Fejedelmeknek, sem semmi Elöljáróinknak nintsen semmi méltóságok, birodalmok és tiztelességek, hanem tsak az Isten dékrétomából: mert így terített az Istennek, hogy ekképen rendelje-el e' világot.

T. Mondd-el a' Hatodik Parantsolatot?

G. Ne ölyy.

T. E' Parantsolat tsak az ölésnek, vérontásnak 's gyilkosságnak tselekedett tilttya-é?

G. Nem tsak: mert midőn itt éöl az Isten, nem tsak a' külső tselekedetekről mond törvényt; hanem az elmének indulatiról-is; kiváltképen pedig az indulatokról.

T. Azt láttatol mondani, hogy vagyon valami neme a' titkos gyilkosságnak, melytől minket itt az Isten eltílt?

G. Ugy vagyon. Mert a' harag, gyűlölet, és minden ártásra való kívánság, Isten előtt ölés gyanánt tartatik.

T. Eleget tettünk-é e' Parantsoltnak, ha senkit sem gyűlölünk?

G. Nem. Mert az Úr Isten kárhoztatván a' gyűlöletet, és minket minden ártástól eltiltván, mellyel a' mi felebarátunk megfertetik, egyérsmind azt jelenti, hogy megkívánnyá mi tölünk azt, hogy minden embereket tellyes zivból keferecsünk, és hűségesen igyekezzünk az ő oltalmazásokra és megtartásokra.

T. Mellyik a' Hetedik Parantsolat?

G. Ne paráználkodgyál.

T. Mondd-meg summáson értelmét?

G. Mindenféle paráznság átkozott az Isten előtt. Minekokaért ha az Istennek haragja

ját nem akarjuk mi magunkra húzni, fergalmatoson el kell azt távoztatnunk.

T. Nem kíván-é többet e' Parantsolat?

G. Mindenkor még kell tekintenünk a' Törvény kiadónak természetit; a' ki nem különképen műlatoz a' dolgokon, hanem az elmének indulatira figyelmez.

T. Mit foglal tehát többet bē magába?

G. Hogy a' miótától fogván mind a' mi testünk 's mind a' mi lelkünk a' Szent Léleknek templomi, 1 Kór. 3: 16. 6: 19. tehát mind a' kettőt tiſta hűzeſségben tartsuk-meg: és így nem tsak a' külső tégéres véteknék elrávoztatásával légyünk ſzemérmetek; hanem még zivünkkel, beſzédünkkel, testünknek vilſelével és tselekedetivel-is, 2 Kór. 6: 16. Végezetre, testünk minden fajtalanságtól tiſta légyen, elménk-is minden bujaſágtól; hogy ſemmi rézünk a' ſemtelenſégnek ſzemettyével bē ne fertéztetſék.

T. Mellyik a' Nyóltzadik Parantsolat?

G. Ne lopj.

T. Tsak azokat a' lopáſokat tilttya-é e' Parantsolat, mellyeket emberi törvényekkel büntetnek-meg; avagy továbbra-is kibát?

G. A' lopáſnak neve alatt befoglállyá mind egészen azokat a' gonóz mesterſégeket, melyekben minden megtsaláſnak és elhitetſéſnek neme vagyon, valamellyekkel másnak javait horgáſzjuk. Itt azért arról tiltatunk, hogy

felebarátinknak javaikhoz se erőszakolton ne nyúllyunk; se tsalárdság és ravazság által azokra kezünk ne vessük; se pediglen más valamelly tekervényes úton 's módokon azoknak elfoglalására ne igyekezzünk.

T. *Elég-e megtartani a' mi kezünket a' gonosz tselekedettől; avagy a' kívánság-is kárhóztatik itt?*

G. Mindenkor oda kell nékiünk térülnünk: mivelhogy a' Törvény-kiadó Lelki, nem csak a' külső lopásokot akarja megzabolázni, hanem egyförsmind minden tanácsokat és igyekezeteket, mellyek másoknak minden-bizonnyal ártanak; legelsőben pedig a' kívánságot, és hogy ne kívánnunk meggazdagulni a' tyánkfáinak károkkal.

T. *Mit kell tehát tselekednünk, hogy e' Parantsolatnak engedelmeskedjünk?*

G. Azon igyekezzünk, hogy kinekkinek meglegyen az övé igazán.

T. *Mellyik a' Kilentzedik Parantsolat?*

G. Ne légy a' te felebarátod ellen hazug tanúbizonyosság.

T. *Tak azt tiltja-e, hogy a' törvényben hamissan ne esküdjünk; avagy pedig közönségesen, felebarátunk ellen való hazugságot tilt?*

G. Egy nem alatt, közönséges tudomány, foglaltatik-bé, hogy felebarátunk ellen hamissan ne káromkodgyunk, és átkozódásunkkal 's rágalmazásunkkal meg ne sértjük az ő híret,

híret, vagy valami kárt ne tegyünk az ő javaiban.

T. *Mi az oka, hogy nevezet-férint kifejezi a' közönséges hamis esküvést?*

G. Hogy annál nagyobb irtózást öntsön a' mi élvünkbe e' vétek fölül. Mert azt jelenti, hogy ha valaki az átkozódáshoz és káromkodáshoz éokik, onné a' hamis esküvésre igen nagy hajlandósága vagyon, ha alkalmatosság adatik felebarátunknak rágalmazására.

T. *Tsak a' rágalmazástól tilt-e minket, vagy pedig minden gonosz és bal gyamúságoktól 's hamis ítéletektől?*

G. Mind a' kettőt kárhóztatya itt a' megmondott ok férint; mert a' mit az emberek előtt nem jó tselekedni, ugyan azt az Isten előtt akarni rof dolog.

T. *Mondd-meg tehát, mit akar egy summában?*

G. Azt tilttya, hogy hajlandók ne légyünk arra, hogy a' mi felebarátunk fölül rofzúl értsünk, és őket rágalmazzuk: főtinkább azt parantsollya, hogy ezzel az egyenefséggel és emberfeggel légyünk ő hozzájok; hogy jól értsünk ő rólók, a' mennyire az igazság engedi; és azon igyekezzünk, hogy az ő be-tsületek egészen megmaradgyon.

T. *Mondd-el az utolsó avagy Tizedik Parantsolatot.*

G. Ne kívánniad felebarátodnak se házár, se házas társát, se éolgáját, se éolgáló leányát,

nyát, se ökrét, se hamarát, se semmijét, valami a' te felebarátodé.

T. Holott az egész Törvény Lelki, (a' mint előbb-is említéd,) és hogy nem csak a' külső tselekedeteknek megzabolázására, hanem az elmébe lévő indulatoknak megjobbítására-is tétetnenek a' felső Parantsolatok; mitsoda adatik itt több bozzájok?

G. A' több Parantsolatokkal az akaratot és az indulatot akarta Isten igazgatni; itt pedig még a' gondolatoknak-is Törvényt ad elejékbe, melyek néminémű kívánságot vonfnak magokkal; de nem mehetnek a' meghatározott végezetig.

T. Azt mondod-e, hogy akarmelly kitsíny kívánság bűn, mely a' hívek eleibe mégyen és az ő elméjébe ötlődik, ámbár a' hívek annak inkább ellene-álljanak, mint-sem annak sugallásnak engedgyenek?

G. Ugy vagyon bizonyára, hogy minden fajtan gondolatok, ámbár azokkal mi meg ne egyezzünk, a' mi természetünknek vétkeből származnak. Mindazonáltal csak azt mondom, hogy ebben a' Parantsolatban a' vétkes indulatok kárhozzatnak; melyek úgy tsiklandoztatják és izgattják az ember indulatját, hogy mindazonáltal nem húzzák az erős és elvégezett akaratra.

T. An-

T. Annakokáért csak azt érted, hogy eddig az Isten a' gonosz indulatokat tiltotta, melyekből az emberek megnyugodnak, és magokat azoknak alája vetni megengedik; mostan pedig oly foros épséget kíván mi tőlünk, hogy semmi elfordult kívánságot a' mi főveink magokhoz ne botsássanak, mellyel a' bűnre és vétkezésre nógattassanak?

G. Ugy vagyon.

T. Szabad-e már a' Törvénynek egy-kitsíny rövid summáját öfve-fedni?

G. Igen-is; mert azt két részekre osztjuk. Az első ez: hogy, éreksük az Istent tellyes éivünköl, tellyes elménköl, és minden erőnköl. A' második ez: hogy, éreksük felebarátunkat, mint minnen-magunkat.

T. Mi foglaltatik-bé az Istennek ére-teti alatt?

G. Ez, hogy az Istent éreksük, a' mint il-lik az Istent éretni: tudnillik, hogy egyérs-mind Urunknak, Atyánknek és Megtartónknak ismérjük. Annakokáért az Istent ére-teti-hez hozzá-köttetett az Isteni félelemmel való riiztetel, az ő hozzá való engedelmeskedő akarat, és bizodalom, mellyel ő benne kell helyheztetnünk.

T. Mit értefe az egész éiven, egész elmén, és az egész erőn?

G. A' buzgóságnak azt a' felettébb-valósá-gát, hogy tellyeséggel semmi gondolkodá-sok-

foknak, semmi kívánságoknak, semmi igyekezeteknek ne légye helye mi bennünk, melyek ezzel a' éretetettel ellenkezzenek.

T. *Mellyik a' második résznek értelme?*

G. Valaminthogy természet-érint oly hajlandók vagyunk a' mi magunk éretetire, hogy mindeneket fellyül-halad ez az indulat: úgy hasonlóképen a' mi felebarátunknak éreteti úgy uralkodgyék mi bennünk, hogy minket minden résről igazgasson, és minden tanácsoknak 's munkáknak regulája légyen.

T. *Mit téfen a' Felebaráti név?*

G. Nem csak a' mi megismérrt rokoninkat, barátinkat, avagy azokat, kik valami barátokzásból mivelünk öëve-tsatoltattak; hanem azokat-is, kiket mi nem ismérünk; sőt még ellenféginket-is befoglallja e' nevezet.

T. *Mitsoda egybe-ferkeztetések vagyunk azoknak mivelünk?*

G. Azzal a' kötéllal vannak öëve-köttetve, mellyel Isten az egész emberi nemzetet egyfersmind öëve-kötötte. E' pedig ént és felbonthatatlan, a' melly senki gonoszsága által el nem törölterhetik.

T. *Azt mondod azért, hogy valaki gyűlöl minket, az annak tulajdona; mindazonáltal ugyan csak felebarátunk les' ő minékünk, és annak kell ötet tartanunk: mert megmarad az Istennek felbonthatatlan rendi, mellyel ez az öëve-ferkeztetés mi közöttünk megerősített?*

G. Ugy vagyunk.

T.

T. *Holott a' Törvény az Istennek rendesenváló tífteletinek formáját mutattya-meg; talám tellyeséggel csak az ő előnkbe írott Parantsolattya ferint kell élnünk?*

G. Igaz dolog; de mivelhogy mindnyájan erődenek vagyunk, tehát senki sem tölti-bé azt minden rézből, a' mivel tartozik.

T. *Miért kívánja tehát azt a' tökéletességet Isten mi tölünk, melly a' mi tehetségünknel felljebb-váló?*

G. Semmit nem kíván Isten mi tölünk, mellynek megtselkedésére kötelesek nem vagyunk. Azonban pedig a' mi életünknek csak arra a' formájára igyekezzünk, mellyet itt Isten előnkbe ír: ámbár távol légyünk a' tzelától, az-az, a' tökéletességtől; de az Ur megbotsáttya minékünk a' mi fogyatkozásfinkat.

T. *Minden emberekről fölafé-közönségesen, avagy csak a' hívkekről?*

G. A' ki az Istennek Lelkétől még újjá nem született, a' Törvénynek még csak legkifisebbik ponttyának elkezdésére sem les' alkalmatos. Azonban, ha valaki találatnék-is, a' ki a' Törvénynek valami rész-érint engedelmeskednék; mindazáltal nem itéllyük, hogy az eleget tött volna az Isten előtt. Mert átkozottnak mond mindeneket, kik bé nem töltik azokat, a' mellyek abban befoglaltanak. 5 Móf. 27: 26. Gal. 3: 10.

C 6

T. In-

T. Innen azt kell tehát állatni, hogy a'
mint az embereknek neme kettő, úgy a'

Törvénynek-is kettő az ő tétje?

G. Ugy vagyon. Mert a' hitetlenek előtt
semmit egyebet nem munkálódik a' törvény,
hanem hogy az Isten előtt minden magok
mentegétélét kirekeztí. Róm. 1: 32. És ez
az oka, a' mit Szent Pál jelent, midőn azt
halálnak és kárhoznak foglalatnyának hívja,
2 Kór. 3: 6. A' hivek körül pedig más házna
vagyon.

T. Mellyik az?

G. Elsőben: hogy midőn abból megtanul-
lyák, hogy a' tselekedetből el nem érhetik
az igazságot, ez-iránt az alázatosságra tanít-
tatnak, Róm. 3: 20. melly a' Christusban való
idvétségnek kereséfére valóságos elkészítés.
Másközt: a' mennyiben többet kíván ő tö-
lők, mint-sem a' mellyet megtsелеkedhetné-
nek, őket szorgoztattya az Uról való erőnek
keréfére: egyérsmind arra oktattya őket,
hogy az örökké-való büntetéskének kötelefsége
alatt vannak, hogy ne merjenek kevélyked-
ni. Végezetre: zabola gyanánt vagyon,
mellyel az Istennek félelmében megtartassá-
nak. Gal. 2: 16. 3: 11. 4: 5.

T. Föllehet annakokáért valamig e' földi
büjösásban vagyunk, soha eleget nem té-
szünk a' Törvénynek; mindazonáltal nem
itéllyük ezt hijába-való dolognak, hogy
ily sorofs tökéleteséget kíván az Isten

mi

mi tölünk. Mert megmutattya azt a' tztelt,
a' mellyre irányoznunk kell, és a' mellyre
minékünk illik igyekeznünk, hogy kiki mi
közülünk az önéki adatott kegyelem ferint
fiúntelen-való igyekezettel az ő légyen, hogy
az ő magá életét ama' legfelső egyenes igaz-
ság ferint rendelyle, és ottan-ottan na-
gyobb előmenetelt ferezzen?

G. Ugy vagyon.

T. Vagyon-e a' Törvényben az egész igaz-
ságnak tökéleteses régulájo?

G. Elannyira vagyon, hogy az Isten sem-
mit egyebet nem kíván mi tölünk, hanem
hogy azt kövessük: vízföntag pedig megveti
és hijába-valóvá tézi, valamit az ő parantsó-
lattya kívül bévézünk; mert más áldozatot
nem kedvell, hanem tsak az engedelmessé-
get. 1 Sám. 15: 27. Jér. 7: 22.

T. Mire valók tehát a' sok intések, paran-
tsolatok, nógatások, mellyekkel féllyel él-
nek mind a' Próféta, 's mind az
Apostolok?

G. Nem egyebek, hanem tsupán-tsak a'
Törvénynek magyarázati; mellyek a' Tör-
vényhez való engedelmességre minket kézen-
fogva vífnek inkább, mint-sem attól elve-
zetnek.

T. Lám a' Törvény semmit sem parantsol
valakinek magános hivatallyáról?

G. Midőn azt parantsollja, hogy adgyuk-
meg kinek-kinek a' mi övé; innen könnyen

C 7

meg-

megtudhatjuk, melyik legyen különkülön 's magánosan kinekkinek az ő része az ő rendiben és életének nemében. És vannak a' Szent írásban félyel, a' mint jelentém, minden parantsolatoknak külön magyarázati. Mert a' mit itt az Ur summáson foglalt-bé kevés beféddel, másttt bővebben vízi végbe.

IV. AZ IMADSAGRÓL,

avagy

A' KÖNYÖRGESRŐL.

T. Holott az Isteni tífteletnek Második részéről eleget vetekeünk, melly áll vala az Engedelmeségben: főljunk már a' Harmadik Réfőről.

G. Ez (a' mint fellyebb jelentettem vala) nem egyéb, hanem a' Segítségül való hívás, midön akarmelley éükfégünkben ő hozzá folyamodunk.

T. Csak egyedül az Istent kell-e segítségül híni?

G. Ugy vagyon. Mert ezt megkívánnya, mint az ő maga Istenfégének tulajdon tífteletit.

T. Ha így vagyon a' dolog, miképen szabad az embereket a' mi segítségünk-re kérni 's híni?

G. Igen nagy külömbfég vagyon e' kettő között: mert mikor az Istent segítségül hívjuk, azzal bizonyíttjuk, hogy semmi jót mi másünnan nem várunk; sem pedig másban nem

nem helyheztertyük a' mi megöriztetésünket, hanem tsak az Istenben; mindazonáltal segítséget keresünk, a' mennyire Isten megengedi, és a' mennyire azokkal való magunk elősegíllésére tehetséget adott.

T. Annakokáért, hogy az embereknek általmok és büségek alá folyamodunk 's futunk, azt mondog, hogy nem ellenkezik azzal, hogy affelöl egy Istent hívunk segítségül, holott a' mi bizodalunk semmiképen meg nem feneklik: nem-is más-képen hívjuk őket segítségül, hanem a' mennyiben őket velünk való jól-tévéfnek tehetségével az Isten felrubázta, és az ő jótéteményének kisáfárló foglárva némimüképen rendelte, kiknek kezek által akar minket megsegíteni; és a' melly óltalmokat azoknál letött, azt akarja az Isten, hogy azokat ő tőlök kikérjük.

G. Ugy értek én is. Azonban pedig akar-melley jótéteményt vegyünk azoktól, illik, hogy az Istennek köszönnyük-meg; a' mint-hogy tsak egyedül az Isten nyújtta mind azokat valóságosan minékünk azoknak foglálattok által.

T. Mindazonáltal avagy nem kell-e megköfönni és meghálálni az embereknek mind-annyifor, valanennyifor tífteket téfik mivelünk? mert ezt kívánnya 's tá-
uíttya a' természetnek egyenessége, és az emberségnek törvénye.

G. Tel-

G. Tellyefiséggel megkell hálálnunk avagy tsak ez okon, hogy az Isten e' tiűtségre méltóztatta őket, hogy a' melly jók az ő adakozásának kimeríthetetlen kűrfejéből folynak, az ő kezek által, mintegy folyó patak által, élváogtattya mi reánk. Mertugyanis ez okon hozit minket azokhoz, és azt akarja, hogy azt mi megismérjük. Annakokáért a' ki magát az emberekhez háládatofnak lenni meg nem mutattya, ez-iránt az Istenhez való háládatlanságát-s ki mutattya.

T. Innen kabad-é kihozni, hogy hijába hij-
ják segítségül az Angyalokat és az Ur-
nak fent foglált, kik ez életből
elköltöztenek?

G. Igen-is: mert nem tulajdonítta az Isten a' Szenteknek azt a' réfer, - hogy minékünk fegedelmeskedjenek. A' mi pedig az Angyalokat nézi: jóllehet azoknak szolgálatyok által él a' mi idvességünkre; de né akarja az Isten, hogy őket segítségül hívjuk.

T. Azt mondod azért, hogy valami az If-
tentől éreztetett? s bannitatott renddel
állendöképen és egyenlöképen meg nem
egyez, tehát az ellenkezik az If-
ten akarattjával?

G. Ugy vagyón : mert a' hitetlenségnek bizonyos jele, ha azokkal meg nem elége-
zünk, melyeket ád minékünk az Isten. A-
zonban, ha a' Szenteknek és az Angyalok-
nak hitekhez folyamodunk, holott Isten min-

minket tsak magához hív, és a' mi bizodal-
munknak egy részét, mellynek egészen tsak
egyedül az Istenben kell megnyugodni, azok-
ra ruházzuk; tehát a' bálvány-imádásra ha-
nyatlunk, midőn tudnillik azt ófertyuk rész-
re azok között, a' mit az Isten tsak egyedül
egészen magának hagyott.

T. Szóllunk most a Kőnyörgésnek módgyá-
ról. Elég-e a Kőnyörgésre a nyelv; a-
vagy mind az elmét, mind a fívet meg-
kívánnya a Kőnyörgés?

G. A' nyelv ugyan nem mindenkor zök-
feges; de értelem és indulat nélkül soha sem
lehet a' valóságos Könyörgés.

T. Mitsoda erősséggel próbálod-meg
ezt nekem?

G. Mivelhogy az Isten Lélek, tehát mindenkor éivet kíván az emberektől, 's mind pedig kiváltképen a' Könyörögésben, melyben az Istennel egyesülünk. Minekokaért csak egyedül azoknak igéri magát, hogy közel lézen hozzájuk, kik ötlet valóságban segítségül hívják. *Sólt. 145: 18.* Ellenben pedig átkoz és utál mindeneket, valakik éimutatásból, tettetésből, és nem tellyes elméből könyörögnek. *Éf. 29: 13.*

T. *Hijába-valók és semmire-kellők tehát azok a Könyörgések, valamelyeket csak nyelvünkkel forgatunk és mondunk-el?*

G. Nem-tsak olyanok; hanem még az If-
tennek-is felette-igen nem tetzenek. T. Mi

T. Mi-

T. *Mitsoda indulatot kíván az Isten
a' Könyörgésben?*

G. Elsőben: hogy a' mi féükégünket és nyavalyáságunkat megérezzük, és hogy az az érzés keferüléget és éorongatást ferezze a' mi elméinkben: Azonban, hogy felettébb-való és valóságos kívánsággal buzogjunk az Isten-től való kegyelemnek elnyerésére; a' melyek a' Könyörgésre való buzgóságot gyú-laszták-fel mi bennünk.

T. *Az embereknek természetkeferint-való el-méjkekről fármazik-e ez indulat; avagy az Isten kegyelmétől jó ö reájok?*

G. Szükséges dolog, hogy az Isten minket itt megsegítsen; mert mind a' kettőre tel-lyelőségesen alkalmatlanok 's gorombák va-gyunk. Az Isten Lelke az, a' ki fő nélkül való foházkodásokat indít mi bennünk, és a' mi elméinket ezekre a' kívánságokra és fo-házkodásokra formállyá, melyek a' Könyör-gésben megkívántatnak: a' mint föl Szent Pál. Róm. 8: 25. Gal. 4: 6.

T. *Oda néz-e ez a' tudomány, hogy rests és mintegy ástíva várjuk a' Szent Lélek mozdítását, és magat senki se igaz-gassa a' Könyörgésre?*

G. Nem oda. Sötinkább ez a' vége, hogy midőn érzik a' hivek, hogy ők hidegek és a' könyörgésre rests, vagy nem olly jól elké-észültek; tehát ottan mindjárást az Istenhez folyamodgyanak, és kívánnják, hogy gyú-lasztá-

lazzá-fel őket az ő Lelkének tüzes nyilailal, hogy alkalmatosökká tétessenek a' Könyör-gésre.

T. *Nem úgy érted mindazonáltal, hogy semmi háfua nem volna a' nyelvnek a' Könyörgésben?*

G. Semmiképen nem értem úgy. Mert gyakorta a' nyelv segítségül vagyon az elmé-nek fellégítésére és megtartóztatására, hogy Istentől olly könnyen el ne húzattassék. A- zonban, mivelhogy minden más-egyéb ta-gok felett az Isten ditsőségének kihirdetésé-re teremtetett, illendő dolog, hogy minden ő tehetségét e' házonra fordítsa. Viőontag, ottan-ottan az embert ide-hajttya az igyeki-zetnek felettébb-valósága, hogy a' nyelv fő-ra fokadgyon-ki az embernek tanátsa kívül.

T. *Ha úgy vagyon a' dolog, mit háfnál-nak azok, kik olly idegen nyelvvvel könyörögnek, melyet magok sem értenek?*

G. Az nem egyebet téken, hanem Istentel játszani. Annakokáért távol-járjon a' Ke-retyénektől e' képmutatás. 1 Kór. 14: 15.

T. *Mikor könyörgünk, történet-keferint tse-lekeffük-e azt, bizontalanok lévén a' do-lognak kimeneteli felől; avagy pedig bi-zonyosoknak kell magunknak arról len-nünk, hogy mi minden-bizonynal meghallgattatunk az Uról?*

G. A' mi Könyörgésünknek örökké-való fun-

fundamentum a' legyen, hogy mi meghallgattatunk az Uról, és valamit kérünk, megnyerjük a' mennyiben minékünk ha'znák. Ez okon tanítva a' Szent Pál Apostol, hogy hitből éarmazzék az Istennek igaz segítségülvaló hívása. *Róm. 10: 14.* Mert senki soha sem hívja jól az Istent segítségül, hanem csak az, a' ki az ő jóságának bizonyos bizodalában elsöben megnyugfzik.

T. Mínt léken tehát azoknak dolgok, a' kik akadozva könyörögnek: elméjekben még csak el sem rendelik, mit ha'ználnak könyörgések által; söt bizonytalanok, ha meghallgattatik-e az ő könyörgések Istentől, avagy nem?

G. Hijába-való és megvettettett azoknak Könyörgések, holott semmi ígérettel nem támasztatott-meg: mert azt parantsollya Isten, hogy bizonyos hitből kérjük; az ígéretet-is hozzá-tézi, hogy valamit ő benne hívén kérünk, azt megadgya minékünk. *Mát. 21: 22. Márk. 11: 24. Jak. 1: 6.*

T. Hátra vagyon, hogy meglássuk, honét vagyon minékünk olyan nagy bizakodásunk, hogy midön felette fokképen méltatlanok vagyunk az Istennek tekintetire, még-is mindazáltal megmerünk ő előtte állani? *Solt. 30: 15. 91: 15. 145: 18.*

G. Elsöben: Mert az Isten ígéretet tött minékünk, mellyben egyáltalánfogva meg kell minékünk nyugodnunk, hátra hagyván minden

minden mi méltóságunknak okát. *Éf. 30: 19. 65: 11.* Másodszor: ha fiak vagyunk, bátorít minket az ő Lelke, és ő ő ö ö, hogy ő hozzá mint Atyánkhoz bátorságoson mennyünk, semmit sem kételkedven, hogy ő barátságoson nem venne-bé bennünket. *Jér. 29: 12. Joel 2: 32.* És mivelhogy mi férgek gyanánt vagyunk, 's bűneinknek lelki-isméretitől nyomattatunk, az-az, jól tudgyuk, hogy fok bűnünk vagyon; azért az ő ditsőséges fellégétől ne irtózzunk, *Róm. 8: 25. 10: 13.* tehát a' Közbenjáró Ur Jésus Christust tézi mi elönkbe; hogy ő bémenetelt éerezvén, az elnyertt kegyelem felől ne légyünk éorongattatásban. *1 Tim. 2: 5. 1 Ján. 2: 1. Sid. 4: 14.*

T. Azt érted-e, hogy egyedül csak a' Christus nevében kell az Istent segítségül binunk?

G. Ugy vagyon: mert világos fókkel úgy parantsoltatik nekünk; és hozzá-tétezik az ígéret-is, hogy azt tselekezi a' Christus Jésus az ő esedezéfével, hogy elérjük, a' mellyeket kérünk. *Ján. 14: 14.*

T. Nem kell tehát ez illyent vakmerőséggel és kérkedékséggel vádolni, a' ki e' Szó-fólóban bizván bátorságoson járúl az Istenhez, és csak-egyedül ezt tézi eleibe mind az Istennek, 's mind pedig magának, ki által meghallgattassék?

G. Semmiképen nem kell: mert a' ki így könyö-

könyörög, mintegy a' Szóelőlnak szájából formállyá magának a' könyörgést, midőn tudja, hogy az ő adakozó kegyelméből segíti-elő és javallja az ő maga könyörgését. Róm. 8: 33.

T. Szálljunk már arról, minek kell befoglalatni a' bűveknek Könyörgésekben. Szabad-e minékünk mind azokat az Istentől kérni, valamelyek a' mi elménkbe öltödnék; avagy bizonyos regulát kell tartanunk?

G. Felette-igen vizsgálódni Könyörgésnek formája volna ez, ha így engednénk tulajdon kívánságainknak és testünknek ítéletének. Mert gorombábbak-is vagyunk, hogyfem mint megítélhetnők, mitsoda volna minékünk használatos: és a' mi kívánságunknak olly mértékkelenségűek vagyunk környülvéetve, mellynek élűkfég megzabolázatni. Róm. 8: 25.

T. Mit kell tehát minékünk tselekednünk?

G. Ez egy vagyon hátra, hogy önnön-maga az Isten írja mi előttünk a' Könyörgésnek igaz módgyát; hogy tsak mintegy kézen-fogva kövessük ötöt, és úgy a' mint a' becédben elől-jár.

T. Mellyik törvényt írta Isten előttünk?

G. E' dolognak bőféges és igen féles tudománya adatatik minékünk előttünk az Írásban. Mindazonáltal hogy annál bizonyofabb tzelte függektene előttünk, olly módot irt és érkez-

kerkeztetett-egybe és mintegy leiajolt, mellyben a' mit Istentől szabad kéréstünk, és a' mi a' mi hasznunkra vagyon, rövideden befoglalta, és kevés részekre osztotta.

T. Mondhatka-e.

G. Kérdettetvén a' Tanítványoktól a' mi Urunk Jésus Christus, miképen kellene könyörögni, azt felelte: Mikor imádkozni akartok, ezt mondgyátok: Mi Atyánk, ki vagy a' mennyégben: Megszenteltesd a' te neved: Jöjjön-el a' te országod: Légyen-meg a' te akaratod, miképen mennyben, azonképen itt e' földön-is. A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk ma: Es borsáld-meg a' mi vétkeinket, miképen mi-is megbotsatunk ellenünk vétetteknek: Es ne vigy minket a' kísértetbe; de megébádis a' gonosztól. Mert tiéd az ország, a' hatalom, és a' ditsőség, mind örökké. Amen. Mát. 6: 9, 10. Luk. 11: 2.

T. Hogy jobban megérthessük, mit foglalt-on-bé magába, ezt részekre osszuk.

G. Hat részek vagyon: mellynek három elsője, az Istennek egyedül-való ditsőségét, (nem lévén semmi tekintet abból mi reánk,) mint tulajdon maga végét nézi: A' többi pedig mi reánk és a' mi hasznunkra tzelez.

T. Kell-e tehát az Istentől valamit kérnünk, a' hommet semmi jó nem származik mi reánk?

G. Az Isten ugyan az ő végheletlen jóvól-tából

tábol úgy foglal-egybe mindeneket, hogy semmi se legyen az ő ditsőségre, a' melly minékünk-is idvesség ne legyen. Annak-okaért midőn megönteltetik az ő neve, azt tselekezi az Isten, hogy minékünk-is megönteltetésünkre fordúllyon az: nem jö-e az Istennek orzága, hogy néminémüképen mi-is ne legyünk annak részefi. Mindazonáltal mind czeknek kívánásiban elhagyván a' mi hasznunkat, illik, hogy csak-egyedül az ő ditsőségét nézzük.

T. Annakokaért e' tudomány ferint, e' bárom kívánságok a' mi hasznunkkal egybeköttettek ugyan; mindazáltal nem kell más tzelra vitetni azoknak, hanem hogy az Isten neve ditsóttessék?

G. Ugy vagyon: és így a' több három Kérésekben-is azon Isten ditsőségére kell minékünk gondunknak lenni, akarhogy légyenek tulajdonképen elrendeltetve azoknak kívánására, a' mellyek a' mi idvességünkre és javunkra vannak.

T. Mennyünk-által már a' fők magyarázására. Legelsőben-is: miért hogy az Atyai név inkább, mint-sem más egyéb tulajdonittatik az Istennek?

G. Holott a' Könyörgésnek egyenes módgyára legelsőben megkívántatik a' lelki-isméretnek bátorságos bizodalma; e' nevet vézfel az Isten magának, melly egyedül tsupamerő nyájasságot, kedvességet jegyez: hogy így

így kivétvén elménkből minden borongatást, minket az ő bátorságos segítségül való hívására idézzon és nógasson.

T. Minden nebezég nélkül egyenesen hozzá merünk-e menni az Istenhez, mint a' fiak az atyához bátorságoson mennék?

G. Ugy vagyon; sőt sokkal bizonyosabb elvévésnek és megnyerésnek bizodalmaival, azokban, a' mellyeket ő tőle kérünk. Mert a' mint Idvezítő Mesterünk tanít, Mát. 7: 11. ha mi gonoszok lévén, mindazonáltal nem tagadhattyuk-meg javunkat a' mi fiainktól; sem pedig azt meg nem engedgyük, hogy üressen mennyenek-el mi tőlünk; sem pedig a' kenyér helyett mérget nem adunk önék: mennyivel inkább több jótéteményt kell a' mi mennyei Atyántól várnunk; a' ki nem-tsak felette-igen jó, hanem merő azon jószág.

T. Szabad-e ugyan-ezen névből minékünk erőseget vennünk annak megpróbálására, a' mit elsőben mondánk, hogy minden mi könyörgésünknék a' Christus jótéteményében kell fundáltatni?

G. Vehetünk, még pedig igen erőset. Mert fiak gyanánt nem tart minket az Isten, hanem a' mennyiben Christ⁹ tagjai vagyunk. Ján. 15: 7.

T. Miért hogy inkább közönségesen Mi Atyánknak, mint sem kiváltképen magadénak mondd?

G. A' hivek közzül ugyan kiki maga Atyának híhattya az Istent, Róm. 8: 15. de illy közönséges Éolással azért élt az Ur, hogy minket a' mi könyörgésünkben való Éreterünknek gyakorlására Éoktatna; hogy másokat elhallgatván, ne tsak kiki a' magájét keresné.

T. Mit akar ez igétske: Ki vagy a' mennyégben?

G. Szintén annyit téken, mintha az Istent felfégsnek, hatalmának, megfoghatatlannak mondanám és hinám.

T. Mi végre és mimódon mutatnád meg azt?

G. Tudnillik ez-iránt arra taníttatunk: hogy midőn ötet segítségül híjuk, felemeljük akkor a' mi Éveinket 's elméinket; és valami testi és földi dolgot ő róla ne gondoljunk, ötet tsak a' mi megfoghatásunk Éerint ne mérsékelyük, se valami alaton és alávaló dolgot ő felőle ne itéllyünk; hogy a' mi akaratunknak engedelme ne láttassunk ötet vonni: sőtinkább félelemmel és retteggéssel tanúlljuk az ő ditsőséges méltóságát 's felfégét Éemlélni. Azonban, a' mi ő benne való bizodalmunknak-is fellerkentéfére és megerősítéfére való ez: midőn a' mennynek Urának és Előljárájának prédikáltatik,

a' ki

a' ki mindeneket Éabad-akarattya Éerint igazgat.

T. Mondd-el az Elő Kérésnek sum-máját?

G. Az Istennek nevéért a' Szent írás az Istennek ísméretit és híret, mélyel az emberek között ísméretes és nevezetes. Kivánnuk azért, hogy az ő ditsósége mindenütt és mindenekben elővitettessék.

T. Az ő ditsóségéhez tétethetődik-e valami, avagy elvéthetik-e abból valami?

G. Magában az a' ditsóság se nem nevedik, se nem kissebbedik. Mindazonáltal azt kívánnuk, hogy, a' mint illik, az emberek között terjedgyen, és nyilvánágos légyen: hogy valamit tselekezzik az Isten, a' minthogy minden ő munkái ditsóségsék, úgy olyanoknak láttassanak, hogy ő felfége mindenmódon ditsóittessék.

T. A' Második Kérésben mit értefe az Isten orféágán?

G. Ez kiváltképen két rézéből áll. I. Hogy az elválasztottakat az Isten az ő Lelkével igazgassa: hogy a' hitetleneket és megvetetteket, kik magokat az ő Éolgalattya alá adni nem akarják, elÉelezze és elvezeffe; hogy így nyilvánágos légyen, hogy semmi-is nints, a' mi az ő akarattjának ellene-állhatna. II. Hogy a' hiveknek Éamokat naponként az Ur öregbítse; hogy ottanottan az ő

D 2

Lel-

Lelkének új ajándékival gazdagítsa, míglen tellyeségesen bérölti. Effelett: hogy az ő valóságát a' Sáránnak minden fetétségének elüzésére világosabbá és nyilvánosságabbá regye; hogy az ő igazságát előhozván, minden hamiságot eltörölylön.

T. Avagy nem mindennapon léfnek-e ezek?

G. Léfnek ilyen formán, hogy elkezdettnek mondattáffék az Istennek orzága. Kivánnuk azért, hogy fűintelen nevedekgyék 's elébb-elébb mennyen, míglen legfelső állapotra jut: mellyet reménlünk, hogy az utólsó napon meglézen; mellyen egyedül az Isten minden teremtettt állatokat egy rendbe fedegetvén, felmagasztaltatik, és mindenek felett kiterfék: és így léfzen minden mindenekben. 1 Kór. 15: 18.

T. Mitoda annak az értelme, mikor azt kéred, hogy: Légyen-meg az Istennek akarattya?

G. Hogy minden teremtettt állatok az ő engedelmesége alá hódoltsassanak, és úgy függjenek az ő intéfétől, hogy minden tsak az Isten akarattyaából légyen.

T. Ugy érted-e tehát, hogy az Isten akarattya kívülről lehet valami?

G. Nem tsak azt kívánnuk, hogy az Isten valamit elvégezett magában, végbe mennyen; hanem még azt-is, hogy minden vakmerőség megfeliöldülvén és önéki alája-vetettvén,

vén, mindeneknek minden akarattját az ő akarattya alá vetheffe, és az ő engedelmesége alá hajthassa.

T. Mikor így könyörgünk, avagy nem mondunk-e ellene a' mi tulajdon akaratusunknak?

G. Igenis ellene mondunk: nem tsak e' végre pedig, hogy a' melly kívánságink mi benünk az ő akarattyaival ellenkeznek, azokat hijába-valókká tegye; hanem hogy mi benünk új elméket és új fizeket meg azon fellyül formállyon: hogy mi semmit se akarjunk magunktól; hanem sötinkább az ő Lelke a' mi kívánságinknak előtte légyen és járjon, hogy tellyes megegyezések légyen az Istennel.

T. Miért kívánod azt meglenni itt e' földön, miképen a' mennyégben-is?

G. Mert tsak ez egy fándékok vagyon a' fzent Angyaloknak, kik az Istennek mennyei teremtettt állati, hogy önékie mindenekben engedelmeskedgyenek, és légyenek mindenkor mind az ő befédének hallói, 's mind pedig foglalatyoknak végbe-vitelében önként kézek: olly engedelmeskedésre való hajlandóságot kívánók az embereknek, hogy kik tellyeséggel önéki ajánlya magát akarat fzerint való alá-vetéffél.

T. Mennyünk a' Második Réfre. Mit fészen tenéked az a' Mindennapi Keuyér, mellyet kérfe?

G. Közfélgefen mindent, valami e' jelen-való életnek táplálására tartozik: nemcsak a' táplálásban és ruházásban; hanem minden egyéb segítségnek nyújtásában, melyekkel tartattnak a' külső életnek szükség: hogy a' mi kenyérünket tsendefen együk, a' mennyiben jól tudgya az Ur, hogy minékünk használ.

T. *Miért kívánod pedig, hogy az Isten azt ajándékozza néked, a' mit minékünk parantsol, hogy munkával keressük?*

G. Jóllehet az ételnek és italnak keresésért munkálódnunk kell, sőt még annak fellette meg-is izzadnunk 's verítkezünk: de mindazonáltal nem a' mi munkánk, ferénységünk, igyekezetünk, fõrgalmatosságunk által tápláltatunk; hanem az Istennek egyedül-való áldásával, mellyel a' mi kezeinknek munkája megbóldogíttatik; másként hiába-való lenne. Azonban, úgy kell errõl értenünk: hogy még akkoron-is, midõn a' mi kezünk között eledelünknek bõfége vagyon, és azokkal élünk; nem azoknak valósága, hanem az Istennek egyedül-való ereje által tápláltatunk. Mert nintsen a' természetõl benneket fõletett olyan erejek; hanem az Isten az égbõl fõgáltattya azt az erõt, mintegy az õ jótéteményének eszközei által. 5Móf. 3: 3. Már. 4: 4.

T. Mi

T. *Mi okon mondod tegagad Kenyerének, holott azt kívánod, hogy azt az Isten adgya-meg tenéked?*

G. Mert az Isten jóvóltából lézen miénk; jóllehet az Isten minékünk azzal semmiképen nem tartozik. Inttetünk azonban e' bezáddal, hogy valami más idegen kenyérnek kívánásától magunkat mególtalmazzuk és mérféllyük: 's elégedgyünk-meg azzal, melly igaz úton 's módon, mintegy az Isten kezébõl mi hozzánk lezáll és leér.

T. *Miért téfed hozzá e' két fõt: Mindemapi, Ma?*

G. E' két fõtskával mértékletességre és megtartóztatásra oktattatunk: hogy a' mi kívánságink ne hágjanak kívül 's ne haladgyanak fellyül szükségjeinknek módgyán.

T. *Mivelhogy mindennel közönséges ez a' könyörögés; hogy-hogy lehet az, hogy a' gazdagok, kiknek bõségesen elég vagyon házokban, és sok eftendõkre eltõtt kerestmények vagyon; még-is kérjek, hogy mindennap adgyon az Isten õnékiek?*

G. Hogy ez mind a' fegényeknek 's mind a' gazdagoknak egyiránt tudtokra légyen, illelõ dolog, hogy õnékik nem fõlgál hasznokra semmi azok közzül, mellyeket birnak; hanem a' mennyiben mind azokkal való jó éllelt enged õnékiek az Isten, 's mind pedig az õ kegyelmébõl azt az telekézi, hogy azok-

D 4

nak

nak haznok és vele való éleiek gyümölsös és foganatos legyen. Annakokáért mindenkkel bírva semmink fints; hanem a' mennyiben minden öránként az Isten kezéből várjuk 's véssük azt, a' mennyi minékünk éükléges és elégséges.

T. Mit foglal-bé magába az ötödik Kérés?

G. Hogy az Isten botsássa-meg minékünk a' mi vétkeinket.

T. Az emberek közül senki sem találta-tik-e olly igaz ember, a' ki e' botsánat nélkül nem éüklöködnék?

G. Tellyeséggel senki sem. Mert mikor e' Könyörgésnek formáját az Apostoloknak adta Christus Urunk, tehát az egész Anyafentegyháznak rendelte akkor. Minekokáért a' ki e' éüklégből magát ki akarja venni, éüklég, hogy a' hivek társaságából kimenyen. Es bizonyára halljuk, miről tégyen az Irás tanúbizonságot; *Jób. 9. 3.* tudnillik: a' ki az Isten előtt magát egyben meg akarja tisztítani, ezeriglen találatik bünöfnek. Mindeneknek tehát tsak-egyedül az ő irgalmaságához való folyamodás vagy on hátra.

T. Miképen gondolod, hogy a' mi büneink minékünk megbotsáttassanak?

G. A' mint a' Christus beéddi folynak: hogy a' mi adóságink o'lyanok, a' mellyek minket mind addig az örökké-való halálnak kárhozattya alatt tartanak, valamig az Isten az ő

az ő ingyen-való adakozó kegyelméből minket az alól meg nem szabadít.

T. Azt mondd tehát, hogy a' mi büneinknek botsánattyát tsak az Istennek ingyen-való irgalmaságából nyerjük 's érzük-el?

G. Ugy vagy on. Mert ha egy avagy tsak legkissebbik büneinknek büntetését kellene megváltanunk, tehát soha mi azért meg nem fizethetnénk: éüklég azért, hogy minden vétkeinket ingyen engedgye és botsássa-meg az Isten.

T. Mitsoda ha on tér te reád e' botsánatból?

G. Ez, hogy olly kedvesek vagyunk Isten előtt, mintha igazak és ártatlanok volnánk: és egyfersmind az ő atyai jóvóltának bizodalma, a' honnét minékünk bizonyos idvességünk vagy on, a' mi lelkünk ismértiben megerősítetik.

T. E' kívánság, melly ide tétetik, hogy: botsássa-meg az Isten a' mi büneinket, miképen mi-is megbotsátunk ellenünk véteteknek; nemde nem azt jelenti-e, hogy mi az Istenöl megérdemellyük a' mi büneinknek botsánattyát akkor, mikor mi-is megbotsátunk az embereknek, ha mit vétetnek ellenünk?

G. Nem érdemel semmiképen. Mert így kegyelemből való bünnek botsánattya nem lenne; sem a' Jésus Christus egyedül-való e-

lég-tételében, melyet egyfő a' kerekfűs végbe-vitt, illendőképen nem fundálatnék. Hanem mivel a' mi rajtunk tött bőkezűt elfelejtjük, midőn az Isten kegyelmességét és jóságát követjük, tehát valóságosan minden-magunkat fiúknak lenni megmutatjuk; azért akart minket e' petséttel megerősíteni: ellenben pedig megmutatni; hanemha könnyűnek és hajlandóknak mutatandjuk minden-magunkat a' bűnnek megbotsátásában; semmit egyebet nem kell ő tőle várnunk, hanem az ő lanyargatásának felette nagy és könnyörülhetetlen voltát.

T. Itt annakokáért azt mondd: hogy az Istenről elűzöttetnek és a' fogadott-fiúságból kitöröltetnek mind azok, valakik az ő elméjéből ki nem vehetik a' megbántást; és ne-is reménylők, hogy a' mennyben engedelemnek helye adatnék önék?

G. Ugy vagyon; hogy bételessék ama' mondás: A' melly mértékkel mértek másoknak, ugyan-azon mértékkel mérnek tinéktek. *Mát. 7: 2. Luk. 6: 38.*

T. Mi következik ezután?

G. Ne vigyen minket az Ur a' kísértetbe; de szabadítson-meg a' gonosztól.

T. Ezt mind csak egy Kérésbe foglalod-e?

G. Ugy vagyon; mert ez csak egy Kérés. mivel a' második tikkely az elsőnek magyarázatya. *T.*

T. Mit foglal-bé summa fersint?

G. Hogy az Isten ne engedjen minket a' vétékre rohanni és abba bécni; sem hogy az ördög és a' mi testünknek kívánsági, melyek üntelen-való hartzot viselnek mivelünk, meggyőzzenek: sőt inkább az ő erejével minket azoknak ellene-állásokra erősítsen és oktatson, minket kezeivel tartson 's gyámolítson, az ő segedelmével befedezzen és óltalmazzon; hogy így az ő hűfége és takargatása alatt bátorságon lakhassunk. *Róm. 7: 24. 1 Kór. 10: 12. Gal. 5: 17. 1 Pét. 2: 11.*

T. Minődon léfem az?

G. Midőn az ő Lelkétől igazgattván az igazságnak olly keretivel 's kívánságával ruháztatunk-fel, mellyel a' bűnt, a' testet és a' Sátánt meggyőzzük 's fellyül-haladgyuk; a' bűnnek vizontag olly gyűlöletével, hogy minket e' világtól elszakítván tiszta létségekben tartson. Mert a' Léleknek erejében áll a' mi győzedelmünk, vagy győzekeedésünk.

T. Mindeneknek fiússága-e ez a' segedelem?

G. Sőt inkább kisértés lehetne-e' nélkül? Mert az ördög mindenkor olálkodik utánunk, és olly őroszlan módgyára kerül keresztvén kit bényellen. *1 Pét. 5: 8.* Mi pedig melly erőtlenség vagyunk, mindjárt elefennék, sőt minden szempillantásban elefennék, ha az Isten minket a' hartzra el nem

kérdene a' maga fegyverével, és az ő kezeivel meg nem erősítene.

T. Mit jelent tenéked a' Kisértetnek neve?

G. A' Sátánnak tsaládságát és megtsalását, mellyekkel mi reánk föntelen feltamad; sőt tellyességgel igen könnyen-is környülvenne, ha az Isten erejétől nem vértetnénk környül. Mert a' mi elménk-is az ő föületeli hijába-valósága érint annak tsaládságának alája-vettettet: és a' minthogy hajlandóbb mindenkor a' mi akaratumk a' gonosra; úgy tellyességgel annak alája-fekünnék.

T. Miért könyörögsz úgy: hogy az Isten ne vigyen a' kísértetbe; hiszem úgy látjuk, hogy ez nem az Istennek, hanem a' Sátánnak tulajdona?

G. Valamiképen hogy az Isten a' hiveket az ő takargatásával óltalmazza, hogy a' Sátánnak tsaládságától vagy el ne nyomattassanak, vagy a' büntől meg ne győzettefennek: úgy a' kiket meg akar büntetni, nemcsak megfosztja kegyelmétől; hanem még a' Sátánnak kegyetlenfége alá-is adgya, vaksággal megveri, és az elfordútt elmébe veti-bé; hogy tellyességgel legyenek rabjai a' bűnnek, és minden próbáknak ingerlésire kitértettek. Róm. 1: 28.

T. Mit

T. Mit téken ez a' hozzá-adatott berekeftés: Mert tiéd az orság, a' hatalom, és a' ditsőség, mind örökké?

G. Irt víkontag arra taníttatunk, hogy a' mi könyörgésink inkább támasztatnak az Istennek hatalmával és jóságával, mint-sem magunknak akarmelly bizodalával. Azonban arra, hogy minden mi könyörgésünket az Isten ditséretivel rekezzük-bé.

T. Semmit sem szabad-e Istenről kérni, hanem tsak a' mi ez Imádság formájában bé vagyon foglaltatva?

G. Jóllehet éabados dolog más főkkal és más módon-is könyörögni; mindazáltal úgy kell ezünkben tartanunk, hogy semmi könyörgés nem tétzhetik az Istennek, a' melly ide nem viterik, mint helyefen lett Imádságnak egyedül-való régulájára.

V. AZ ISTENNEK IGEJERŐL avagy BESZEDERŐL.

T. Immár a' mi tőlünk rendeltetett mód kívánnya, hogy az Isten Tísteletinek Negyedik Référől álljunk.

G. Ez, azt mondók, hogy abban áll, hogy az Istent minden jóknak éerzőjének lenni megilmérjük: és az ő jóságát, igazságát, bölrségét, hatalmát, ditsérettel és háládsággal emlegetjük; hogy valóságoson Istenre

terjen minden jóknak ditsősége, 's ő nála lakjék.

T. Semmi regulát nem irt-e Isten előnkbe e' Réfben?

G. Valamennyi ditséreti vagy on ö felfégének a' Szent irásban, mind regulánk gyanánt kell azoknak minékünk lenni.

T. Az Uri Imádságban semmi nintsen-e, a' melly ide tartoznék?

G. Mikor azt kívánnjuk, hogy fenteltesék meg az Isten neve, azt kívánnjuk, hogy minden ő dolgaiban 's munkáiban tetsék ki az ő ditsősége. Hogy akar a' bűnösnek engedgyen meg, isgalmasnak; akar bozféú állását gyakorollya, igaznak; akar az övéinek adgya meg a' mit ígért, igaz bezedünek iteltésék. Végezetre, hogy akarmelly munkáját nézzük, tehát az az ő ditsőségére indítson minket. Ez pedig nem egyéb, hanem minden jóknak ditséretit önékie tulajdonítani.

T. Mit fedezetünk azokból, a' mellyek eddig mi előnkbe adattattak?

G. Azt, a' mit a' valóságos igazság tanít: és a' mit leg-elöl feltévék; tudnillik, ez az örök élet, hogy egy igaz Istennek imérjük az Atyát, és a' kit elboisátott a' Jépus Christust. *Ján. 17: 3.* Ötet, úgy-mond, úgy megismérni, hogy az ő reá tartozó tisztelget és tiszteletet önékie megadgyuk: és hogy minékünk nem csak Urunk legyen, hanem Atyánk

Atyánk és Megtartónk is; mi-is vízontag önékie fiaí és fozgái légyünk: és ekképen a' mi életünket az ő ditsőségének kinyilatkoztatására rendellyük és fentellyük.

T. Mellyik úton jutunk ill' nagy jóra?

G. E' végre hagyta minékünk az ő fent ígét avagy bezedet. Mert a' Lelki tudomány, mintegy ajtó, mellyen bémégyünk az ő mennyei orfágába.

T. Hol kell minékünk keresnünk ezt a' Bezedet?

G. A' Szent irásokban, mellyekbe e' bezed befoglaltatik.

T. Miképen kell azzal élned, hogy onmét gyümölsöt vehess?

G. Ha ezt a' bezedet a' mi fíveinknek erős javallásából és elhítetéseből magunkhoz kaptsoljuk, nem külömben, mint a' mennyből fírmazott bizonyos valóságot: ha annak tanulására magunkat hajlandóknak mutatjuk: ha a' mi akaratumkat 's elméinket annak engedelmeskedése alá vetjük: ha azt tellyes lélekből fízerjük: ha egyfíer a' mi fíveinkbe bényomattatván, ott olly meg-erősödött gyökere légyen, hogy gyümölsöt teremjen ez életben: ha, végezetre, az Isten regulája fíerint taníttarunk 's igazgattarunk; tehát a' mint elhendeltetett, ez minékünk idveségünkíe fízgal.

T. Mind

86 V. AZ ISTENNEK IGEJERÖL.

T. *Mind ezek a' mi tehetőséginkbe vannak-e tétetve?*

G. Ezek közzül tellyeséggel csak egy fints ott; hanem egészen csak egyedül az Istené ez, a' mit mondek, hogy azt mi bennünk az ő Lelkének kegyelmével tselekedgye 's munkálkodgya.

T. *Nem kell-e tehát minékünk abban a' mi fogalmatosságunkat megmutatnunk, és minden igyekezettel azon lenniünk, hogy olvasással, hallással, gondolkodással, abban épületet és gyarapodást vegyünk?*

G. Igen-is kell: nünd hogy kiki magát külön mindennapi olvasással gyakorolja; mind pedig, hogy egyérsmind mindenek kiváltképen a' tanítást főgalmatoson gyakorolják, a' hol az idvességnek tudománya a' hiveknek gyülekezetiben megmagyaráztatik és világosittatik.

T. *Tagadod tehát azt, hogy elég volna, ha otthon külön mindenek olvasának, hanemha mindenek egyérsmind közönséges helyre egybe-gyűllyenek ugyan-azon egy tudománynak hallására?*

G. Szükséges dolog egybe-gyűlni, a' hol Ébad; az-az, midőn tehetség és arra való Ébadság engedtetik.

T. *Megpróbálhatod-e azt énnékem?*

G. Annak megpróbálására bőfégesen elégnek

V. AZ ISTENNEK IGEJERÖL. 87

nek kell lenni az Urnak akarattyának. Ezt a' rendet pedig az ő AnyaÉntegyházára bizta: mellyet nem tsak ketten avagy hárman tartának-meg; hanem a' mellynek közönlégesen alatta lennének mindenek. Azonban, annak mind megépítéjére, 's mind megtartására, egyedül-tsak ezt az egy okot mondgya. Annakokáért légyen ez minékünk Ént és felbomolhatóan regulánk: ne-is iréllye fenki-is magának Ébadofnak lenni, hogy az ő Mestere és Tanítója, tudnillik a' Christus felett, fellyebb böltsekedgyék.

T. *Annakokáért fűkséges dolog-e, hogy az AnyaÉntegyháznak Elöljárói legyenek a' Lelki Páftorok?*

G. Sőt annakfelette fűkséges-is, hogy őket hallgassuk; és a' melly tudományát a' Christufnak előnkbe adgyák; azoknak Éajokból félelemmel és betsülettel vegyük. A' ki azért őket megutállyá, és hallgatni nem akarja, a' Christust veti-meg, és elÉakad az Isten hiveinek társaságotól. Mát. 10: 40.

T. *Elég-e a' keresztén embernek, ha egy-fer taníttatik a' Lelki Páftortól; avagy pedig egész életében kell megtartani ezt a' rendet?*

G. Kitsiny dolog elkezdni, ha abban végig meg nem maradé. Mert mind végig, avagy inkább vég nélkül való tanítványinak kell minékünk lenniünk a' Christufnak. Ezt a' tíst-

a' tisztviselést pedig az Anyafentegyhasznak Szolgáinak parantsolta a' Christus, hogy ő helyette és az ő nevében tanítsanak minket.

VI. A' SACRAMENTOMOKRÓL, avagy A' SZENT JEGYEKRŐL, JELEK- ről és Petsétekről.

T. Nintsen-é más különböző efköz az Igétől, (a' mint fólának) mellyel magát az Isten mivelünk egyesítené?

G. Az Igének prédikálásához hozzá-tette a' Sacramentomokat.

T. Mitsoda a' Sacramentom?

G. Az Istennek mi hozzánk való Isteni jó-akarattyanak külső tanúbizonságtétele, melly látható jeggyel az ő lelki kegyelmét ábrázollya-ki minékünk, az Isten ígéréteinek a' mi szívünkben való megpetsételésére, hogy ezeknek valósága jobban megerősíttessék.

T. Olyan nagy erő vagyon-e a' látható jegy alatt, hogy az időveségnek bizodalmban a' mi lelkünk-isméretit megtámaszka és erősítse?

G. Nem önnön-magától a' jegytől van az az erő, hanem az Isten akarattýából, azért, hogy e' végre légyen ferezetve.

T. Holott a' Szent Léleknek tulajdon tiszteis és tselekedeti az Istennek ígéréteit a' mi szívünkben megpetsételetni, hogy-

hogy

hogy tulajdonítoad te azt a' Sacramentomoknak?

G. Nagy különbég vagyon a' Szent Lélek között és a' Sacramentomok között. Mert a' éivet mozdítani és megilletni, az elméket megvilágosítani, a' lelki-isméretet bizonyosá és tsendésé tenni, bizonyára tsak egyedül a' Lélek munkája: úgy hogy egészen az ő tulajdon tselekedetinek lenni, kell ezt itélnünk, és azokért tsak önéki hálákat adnunk; hogy a' ditséret másra átrál ne vitessék. Mindazonáltal semmit sem ellenkezik ezzel, hogy az Isten a' Sacramentomokkal, mintegy másod rendbéli boldog efközökkel, él itt, 's azokat hazonra fordíttya, a' mint önécie tetéik; és azt úgy tselekéi, hogy a' Szent Léleknek erejéből semmi illerlenül el ne vétetessék.

T. Azt itéled te bát, hogy a' Sacramentomoknak ereje és hatbatojsága, nem a' külső éltető állatban vagyon bérekefíve; hanem egészen az Isten Lelkétől fármazik?

G. Ugy vagyon: mert az Ur az ő erejét úgy mutattya-ki az ő efközei által, a' melly végre rendelte azokat, a' mint önécie tetéik. Mellyet mindazáltal úgy tselekezik, hogy az ő Lelkének erejéből semmit el ne végyen.

T. Miért tselekefik így az Isten, okát mondhatnád-e?

G. Ilyenképen segéll-elő minket az Isten a' mi erőtelenségünkben. Mert ha egészen lelkiek volnánk, tehát az Angyalok módgyára nézhetnők mind az Istent magát, 's mind pedig az ő kegyelmeit. De mivelhogy e' földi testnek terhével vagyunk környül-vétetve, ábrázatok és tükörök nélkül éükölködünk, a' mellyek a' lelki és mennyei dolgoknak tekintet néminémü földi-képen adgyák minékünk előnkbe. Mert másképen oda nem juthatnánk. Azonban, ez-is a' mi tiűtünk, hogy minden mi érzékenőséginket az Isten ígéretiben gyakoroljuk, hogy annál jobban minékünk azok megerősítsefennek.

T. Ha igaz, hogy azért ferzette az Isten a' Sacramentomokat, hogy a' mi fűkséginknek elősegéllői lemmének; avagy kevélységnek vétkeivel nem kárhoztattatnék-e méltán az, a' ki azt itelné, hogy azok nélkül ellebet, mint nem fűkséges efsközök nélkül?

G. Méltán bizonyára: Mert ha valaki azoknak éléfértől magát önként elvonnyá, mint-ha az nem volna éükféges; tehát a' Christust utállja-meg, az ő kegyelmét veti-meg, és a' Lelket óltya-meg.

T. Mitsoda bizodalom lebet a' Sacramentomokból a' mi telkünk-isméretinek megerősítésére, és mitsoda bizonyos bátorságot vehetünk magunknak, bolott

azok

azokkal mind a' jók 's mind a' gonofok egyaránt élnek?

G. Jöllehet az Istennek a' Sacramentomokban adattatott ajándékit a' hitetlenek semmivé tézik, (hogy így éöllyak,) a' mennyiben ő reájok néz; de mindazonáltal azért azt nem tehetik, hogy a' Sacramentomnak ereje és tulajdon természetü meg ne maradna.

T. Annakokáért miképen és mikor követi a' Sacramentomoknak élését az ő bathatós munkája?

G. Midön azokat hittel vééűk, keresvén azokban tsak-egyedül a' Christust és az ő kegyelmét.

T. Miért mondd azt, hogy ott kell keresnünk a' Christust?

G. Azt így értem, hogy nem kell ott minékünk a' látható jegyekhez úgy ragaszkodnunk, hogy a' mi idvességünket onnét kérjük; vagy pedig azt képzellyük, hogy az Istentől adattatandó kegyelemnek ereje oda-bé volna fegeztetve és bérekeztetve: sötinkább elősegítés gyanánt tartsuk azt a' jegyet, hogy egyenesen a' Christushoz igazgattalsuk, ő töle kérvén idvességet és marandandó boldogságot.

T. Holott a' Sacramentomokkal való élésre megkivántatik a' hit; hogybogy mondd, hogy a' mi hitünknek erősítésére adattak azok, hogy minket az Istennek ígéretről bizonyosabbakká tegyenek?

G. Nem

G. Nem elég az, hogy a' hit mi bennünk egyézer elkezdett legyen; hanem hűség, hogy hűtelen tápláltsáék, és naponként inkább-inkább nevedgyék. Annakokáért annak a' mi hitünknek mind táplálására, 's mind megerősítésére, 's mind előbb-előbb való mozdítására érzette az Ur a' Sacramentumokat. Mellyet ugyan jelent a' Szent Pál Apostol, midőn azt tanítja, hogy az Isten ígéretinek minékünk való megpértelésére adta azokat az Isten. Róm. 4: 11.

T. Nemde a' hitetlenségnek nem bizonyos jele-e az, hogy az Isten ígéretiben nintsen erős bizodalunk, hanemba más-unnét erősítessének-meg azok minékünk?

G. Nem az, hanem a' hitnek gyengé-
gét bizonyoson mutogattya, melly meg az Isten fiaiban-is vagyon; a' kik mindazáltal Isten hiveinek lenni meg nem hűnnek, ám-
bár igen kitsíny és még tökéletesség nélkül való hitek legyen. Mert valamig e' világ-
ban járunk, a' mi tagjainkban vannak és he-
vernek a' kételkedéinek maradványi; mel-
lyeket másképen ki nem tüzhetünk, hanem
életünknek végéig hűtelen-való igyekezet-
tel. Szükség annakokáért, hogy tovább
mennyünk.

*T. Hány Sacramentomi vannak a' Keref-
tyén Anyafentegyháznak?*

G. Va-

G. Valóságoson tsak Kettő, mellyeknek közönséges háza és élése vagyon minden hitek között.

T. Mellyek azok?

G. A' Kereftség avagy Mosódás: és a' éent Vatsora.

*T. Mitsoda egyezés vagy különbség
vagyon ezek között?*

G. A' Kereftség avagy Mosódás miné-
künk mintegy néminémű bemenetelünk az
Anyafentegyházba. Mert ott bizonságunk
vagon, hogy mi, kik másképen idegenek
és távol-valók vagyunk, az Istennek tselédi
közze bévétettünk, hogy az ő háza-népei
közze éamlátsunk. A' éent Vatsora pe-
dig arról tézen bizonságot, hogy táplálván
a' mi lelkeinket, az Isten önnön-magát mi-
nékünk Atyánkknak mutatya.

A' KEREZTSÉGRŐL.

*T. Hogy mind a' kettőnek világosabban
megtessék valósága; mindenikről kü-
lön álljunk. Elsőben-is: Mellyik
a' Kereftségnek értelme?*

G. Ennek két része vagyon. Mert itt a'
bűnöknek bótánattya, és a' lelki újjá-üzle-
tés példáztatik. Efés. 5: 26. Róm. 6: 4.

*T. Mitsoda hasonlatossága vagyon a' Viz-
nek ezekkel a' dolgokkal, hogy azokat
lerajskollja?*

G. A'

G. A' bűnnek bocsánattya ugyan jele avagy neme a' Mosódásnak, mellyel a' mi lelkeinknek énnyei eltöröltetnek: nem különben, mint a' vízzel elmosáttatnak a' testnek rútsági.

T. Mit értesz az Ujjá-Éületésről?

G. Mivel annak kezdete a' mi termézetünknek meghalásoltása, vége pedig, hogy új teremtetett állapotok légyünk; ebben minékünk a' halálnak ábrázolása tétetik előnkbe, midőn a' víz a' mi fejünkre öntetik: az új életnek pedig lerajzolása ebben tétetik előnkbe, hogy nem maradunk a' víz alatt elmerítetve; hanem csak egy émpillantásig meggyünk arra, mintegy koporlóba, hogy abból mindjárt kivezzünk.

T. Azt gondolod-e tehát, hogy a' Víz a' Léleknek feredője avagy mosódása?

G. Semmiképen nem az. Mert ezt a' tisztességet nem szabad minékünk a' Christus véreiről lehúznunk; melly azért öntetett-ki, hogy eltörölvén minden mi rútságinkat, Istennek előtte tisztákká és fertezhetetlenekké tenne minket. 1. Ján. 1: 7. 1. Pé. 1: 19. E' tisztításnak pedig gyümölsét akkor vészük, midőn azzal a' ént vérről a' mi lelkünk-isméretit a' Szent Lélek meghinti. Annak megpetsédlését pedig a' Sácramentomokban vészük.

T. Nem

T. Nem tulajdonítat-e egyebet a' víznek, hanem hogy csak jele légyen a' Megmosódásnak?

G. Ugy mondom jelnek lenni, hogy egyérsz mind a' valóságot hozzá-köttetnek lenni értem. Mert az Isten minékünk ígervén az ő javait, nem tsal-meg minket. Annakokáért mind a' bűnöknek megengedése, 's mind az életnek újvólta adattatik minékünk a' Kereszttségben; és bizonyos dolog, hogy mi azt ott elvészük.

T. Bételik-e egyaránt mindenkben e' kegyelem?

G. Sokan, midőn az ő gonofságokkal annak útrját elrekeztik, azt tselekezik, hogy hijába-való légyen. Így csak-egyedül a' hivekre áll e' gyümöls. Mindazáltal innét a' Sácramentomoknak természetete semmi-ben nem romlik-meg.

T. Honnan van az Ujjá-Éülés?

G. A' Christusnak halálától és feltámadásától egyérsz mind. Mert ez az erő az ő halálában vagyon; hogy ez által megfeszítették a' mi ő emberünk, és a' mi természetünknek vétkes vólta néminémüképen eltemettessék, hogy többé mi bennünk ne légyen. Hogy pedig új életre újítarunk-meg az Isten igazságának engedelmeskedésére; az a' Christus feltámadásának jótéménye.

E

T. Mi-

T. Miképen adattatnak minékünk a' Kereszttség által ezek a' jók?

G. Mert a' Christussal felruháztatunk, és az ő Lelkével megajándékoztatunk; hanem ha a' Kereszttségben nekünk nyújtott Istennek ígéretit megutálván, azokat gyümölcstelenekké tesszük.

T. Mit kell minékünk tselekednünk, hogy a' Keresztséggel jól elbesszünk?

G. A' Keresztségnek igaz és egyenes hazna a' hitben és a' pénitentzia-tartásban áll: az-az, hogy elsőben a' mi éivünknek bizonyos bizodalmaival elhidgyük azt, hogy mi úgy tesszünk az Istennek, midőn minden bűneinkből a' Christus vérével megtisztítottunk: másodszor, hogy minnen-magunk érezzük-meg, hogy az ő Lelke mi bennünk lakozik, és ezt valóságos tselekedetünkkel mások előtt kimutassuk: és hogy föntelen ebben gyakoroljuk magunkat, hogy mind a' testnek megöldökléséről gondolkodjunk, 's mind az Isten igafágának engedelmeskedgyünk.

T. Ha ezek megkívántatnak a' Keresztségnek törvény szerint való élésére; hogyhogya vagyon, hogy a' tsetsemöket megkereszteljük?

G. Nem

G. Nem főkéleg, hogy a' Keresztseget a' Hit és a' Pénitentzia-tartás mindenkor megelőzzék; hanem tsak azoktól kívántatik-meg az, a' kik az ő idejek szerint már mind a' kettőt megfoghatták. Elég tehát, ha a' tsetsemők, minekutánna felnőnek 's nevedkednek, az ő keresztiségeknek erejét kimutatták.

T. Megmutathatnád-e azt valami erősséggel, hogy ebben semmi illetlenség nintsen?

G. Ugy vagyon; ha énnékem minden megengedi, hogy az Ur semmit sem érzett, mely az okossággal ellenkeznék. Mert midőn Móses és minden Próféta az tanították, s Mós. 30:6. Jer. 4:4. hogy a' Környülméletkedés a' Pénitentziának jele és jegye volt; és a' mint Szent Pál Apostol bizonyította, a' Hitnek-is Sacramentoma volt, Róm. 4:11. mindazonáltal láttuk, hogy a' tsetsemöket az Isten attól ki nem rekesztette.

T. De, ugyan-azon ok szerint, mely a' Környülméletkedésben-is jó és helyes volt, most a' Keresztséghez hozzá-botsáthattuk-e őket?

G. Igen-is: mert azok az Igéreték, melyeket az Isten régen azelőtt az Izrael népének adott volt, most az egész világon kihirdetettek.

E 2

T. De

T. De innen fedegetheted-e azt-is,
hogy a' jeggyel-is kell
élni?

G. A' ki mind a' két rézről mindent jól megvizsgál, ezébe veheti, hogy ez innét jól következhetik: mert abban a' kegyelemben, melly azelőtt az Izraelnek adattatott, nem illy okon tett minket a' Christus részefekké, hogy az vagy homályosabb lenne minékünk, vagy rész-kerint megkiffesbítettett volna. Sőtinkább mind bővebben, 's mind pedig világosabban öntötte-ki azt az Isten mi re-ánk.

T. Itéled-e azt, hogyha a' tsetsemők el-tiltatnak a' Kerekségtől, tehát az Isten kegyelméből ez-aránt valami leállana; hogy azt mondhatnók, hogy a' Christus eljövettelivel megkiffesbítettettek a' Sácramentumok?

G. Ez világoson megtetűzik. Mert elvétel-tetvén a' jegy, melly az Isten irgalmaságá-nak bizonyítására és ígéretinek erősítésére felelté sokat haénál; tehát nem volna mi ná-lunk az a' jelés vigasztalás, mellyel a' régi-ek élnek vala.

T. Így érteled-e annakokáért ezt: hogy mi-vel az Isten az ő Testámentomban az id-vekségnek ígéretit azoknak teskebe akar-ta bényomni látható jeggyel, hogy ön-nön-magát a' kitsinyeknek Attyának len-ni me-
ni me-

ni megmutatná; tehát illetlen 's méltatlan dolog volna-e, ha kiffebb megerős-ítések volna a' hiveknek a' Christus el-jövetelitol fogván, holott ma-is ugyan-azon ígértet rendeltetik minékünk, melly régen az Attyának: azonban vilá-gosabban adta-ki az Isten az ő jóvóltának jegyét a' Chri-stusban?

G. Ugy vagyom: azonban holott elég vi-lágos, hogy a' Kerekségnek ereje és való-sága (hogy így éöllyak) a' tsetsemőkkel köz légyen; ha azoktól eltagadtatnók a' jegy, melly a' valóságnál alább-való, te-hát nyilvánóságos bozúság lenne ő rajtok.

T. Mitsoda móddal kell tehát a' tsetse-möket megkeresztelni?

G. Hogy valósággal megbizonyítottott dolog légyen, hogy ők örökösai a' hivek magvainak ígértetett áldásnak: hogy minek-utánna felnőnek, megismérvén a' Kereks-égnek valóságát, abból gyümölsöt terem-tsenek.

A' SZENT VATSORARÖL.

T. Mennyünk-álta a' Szent Vatsorára.
Legelsőben-is akarom te töled meg-tudni: Mitsoda az Uri Vatsor-ának értelme?

G. Azért éczetertett a' Christustól, hogy megtanítana minket arra, hogy az ő teste-
nek

nek és vérenek egyesülésével a' mi lelkeink az örök életnek reménységére tápláltatnak.

T. *Miért hogy a' Kenyérben a' Christus teste, a' Boron a' Christus vére ábrázoltatik?*

G. Innen arratanítatunk: hogy a' melly ereje vagyon a' kenyérnek a' mi testünknek táplálásában, e' jelen-való életnek megtartására; ugyan-azon ereje vagyon az Ur testének, a' mi lelkünknek lelkiképen-való táplálására. A' mint a' borral az embereknek éivek megvidámíttatnak, erejek megújítatnak, és az egész ember megerősíttetik; úgy az Urnak véreből ugyan-azon hasznokat véden a' mi lelkünk.

T. *Annakokáért élünk-e az Ur testével és vérével?*

G. Ugy vagyon. Mert midőn abba helyeztetett a' mi idvességünknek egész bizodalma, hogy a' Christus engedelmesége, mellyet az ő Attyának tett, minékünk úgy tulajdoníttassék, mintha miénk lett volna; szükség, hogy mi ötet birjuk, 's magunkévá tegyük. Mert az ő javait másképen nem közli mivelünk, hanem midőn magát miénké téti.

T. *Nemde nem akkor adta-e magát minékünk, mikor a' halálra adta magát; hogy minket, kik a' halálnak*

ítéleti

ítéleti alól megváltattunk, az Attyának megengesztelne?

G. Az ugyan igaz dolog: de nem elég az minékünk, hanemha ötet most vesszük; melly érint az ő halálának hathatósága és gyümöltse mi reánk álljon.

T. *Hitnek általa vesszük-e a' Christust?*

G. Ugy vagyon. De egyézersmind ezt hozzá-adom: holott ötet nem tsak meghóltnak hívjük, hogy minket a' haláltól megzabadítana, és feltámadottnak, hogy minékünk életet keresne; hanem hogy azt is megifjérjük, hogy ő mi bennünk lakik, és mi ő hozzá vagyunk tsatoltatva azzal az egyfégnek nemével, mellyel a' ragok az ő fejekkel egybe-foglaltattak: hogy ennek az egyfégnek ereje érint minden ő javainak rézesi légyük.

T. *Ezt az egyesülést, egyedül-tsak a' Vatsora által nyerjük-e?*

G. Szent Pál bizonyítása érint, még az Evangéliom által-is egyesülünk a' Christussal. 1 Kór. 1: 6. Máltán-is tanítta azt Szent Pál: mert ott halljuk, hogy mi az ő testéből való testek vagyunk, és az ő tson-
taiból való tsonok. Efés. 5: 30. ő amaz élő kenyér, a' ki a' mennyből a' mi lelkeinknek táplálására leállott, Ján. 6: 51. mi
E 4 egyek

egyek vagyunk ö véle, miként ö az Atyával egy; 's a' t. Ján. 17: 21.

T. Mit véssünk egyebet a' Sácramentumokból? Avagy: Mitsoda hasznát adnak annakfelette minékünk a' Sácramentumok?

G. Ezt, hogy ez az egyesülés, melyet most említék, minékünk megerősítették és öregbítették. Mert jóllehet mind a' Kereszttségben, 's mind az Evangéliomban adtatik minékünk a' Christus; ötet mindazonáltal nem vesszük eg⁴ben, hanem csak rész⁴ezint.

T. Mit jegyez a' Kenyér?

G. A' Christus testét: hogy mint egy⁴zer mi érettünk a' mi Istennel való megengeszteltetésünkre megáldoztatott volt, úgy most is minékünk adattatik; hogy bizonyosan megtudjuk, hogy ez a' megengeszteltetés mi reánk tartozik.

T. Mi vagyon a' Bornak jegyzésében?

G. Ez, hogy a' mint egy⁴zer a' Christus az ö vérét a' mi bűneinknek elégtételéért és a' mi megváltásunknak árát kiöntötte: úgy mostan azt minékünk adgya, hogy megigyuk; e' végre, hogy érezzük annak gyümölsét, melynek onnét mi reánk kell éarmazni.

T. Ez

T. Ez te feleleted szerint, az Urnak sent Vatsorája az ö halálára küld minket, hogy annak erejében részesüljünk?

G. Ugy vagyon: mert akkor végeztetett el az az egyetlen-egy és örökké-való áldozat, mely a' mi idvességünkre elég lenne. Annakokáért semmi szükségünk nintsen hátra, hanem hogy azzal éljünk.

T. Azért nem e' végre fereztetett az Uri Vatsora, hogy az Isten Fiának teste megáldoztatnék az Istennek?

G. Semmiképen nem a' végre. Mert mivelhogy a' Fiú Isten örökké-való fő Pap, csak egyedül övé ez a' méltóság, Sid. 5: 20. És ezt télik az ö befédi, midőn azt mondgya, Mát. 16: 29. Vegyétek és egyétek. Mertugyan-is itt nem azt parantsollya, hogy az ö testét megáldozzuk; hanem csak egyedül azt, hogy azzal éljünk.

T. Miért hogy két jelekkel élünk?

G. Ebben a' mi erőtelenségünkre vigyázt az Isten, hogy ezzel minket annál barátságosabban megtanítana, hogy ö nemcsak étele a' mi lelkünknek, hanem itala is; hogy így a' mi lelki életünknek semmi részét egyebütt ne keressük, hanem csak ö benne.

E s

T. Mit

T. Minden kifogás nélkül, egyaránt kell-e élni mind a' kettővel mindeneknek?

G. Ezt hozza magával a' Christus parantolattya: melyből valamit elvenni, mást azzal ellenkezőt tselekedvén, felette-igen tilalmaztatik.

T. *Tak egyedül azoknak a' jótéteményeknek értelmi vannak-e az Uri Vatsorában, a' melyeket mondál; avagy pedig azt-is állatod, hogy azok ott minékiünk tulajdonképen ki-forgálatnak?*

G. Mivelhogy önnön-maga az Ur Jéhus Christus a' Valóság, semmit sem kételkedhetünk azon, hogy azokat az ígéretek, melyeket ott ád minékiünk, egyérszind bé ne tellesítene, és az ábrázolásokhoz az ő tulajdon valóságokat hozzá ne tenné. Minnekokáért nem kételkedem, hogy a' mint a' bevédekkel és a' jegyekkel bizonságot tézen; úgy az ő valóságában (állattyában) minker részefékké tézen, hogy ő véle egy életűek légyünk.

T. *De hogyhogy lehet az, holott a' Christus teste a' mennyben vagyon, mi pedig még e' földön bújdosunk?*

G. Ezt az ő Lelkének tsudálatos és titkos erejével tselekezi az Isten, kinek nem néhez

héz egybe-ferkeztetni azokat, melyek a' helynek távol-léte miatt egymástól elválasttának.

T. *Annakokáért úgy gondolod, hogy sem a' test nints a' kenyérben bé-rekefketve, sem a' vér a' pohárban?*

G. Nintsen semmiképen. Sötinkább úgy értek e' dologról, hogy mi a' jegyeknek valóságával éllünk: a' mennybe kell a' mi elméinket felemelni, a' hol a' Christus vagyon, és a' honnan ötet várjuk Biróul és Megváltóul; e' földi életű állatokban pedig csak hijába keressük.

T. *Hogy egy summába foglaljuk, a' melyeket mondál: két dolgot állítas lenni az Uri Vatsorában, tudnilik a' Kenyeret és a' Bort, melyeket feminkkel nézünk, kezeinkkel fogdosunk, kóstolással érzünk-meg: másodfor, a' Christust, kivel belől a' mi lelkeink mintegy tulajdon maga eledelel tápláltanak?*

G. Igaz dolog; még pedig mind addig, hogy ott a' testnek feltámadása-is, mintegy adatott záloggal, minékiünk megerősítették; mivel testünk-is részesül az életnek jegyében.

T. Mellyik léfen ennek a' Sácramentomnak egyenes és törvény-ferint való vélelése?

G. Minémüt Pál Apostol minékünk meghatároz: hogy az ember magát megpróbál-lyá, minekelőtte oda járúlna. 1 Kór. 11: 28.

T. Mit vizsgáljon-meg az ember ebben a' Megpróbálás-ban?

G. Ezt, ha ő a' Christusnak valóságos tagja.

T. Mitsoda erősségekkel jut annak a' dolognak megtudá-sára?

G. Ha valóságos megtérése és hiti va-gyon: ha felebarátit tiéta indulattal fere-tti: ha elméje minden gyűlöléstől és gon-noságtól üres.

T. Tökélletes hitet és fere-tetet kíván-e az ember-ben?

G. Bizonyára mind a' kettőnek egésznek és minden képmutatástól üresnek kell len-ni. Mindazonáltal hiába kívánunk ő töle minden részeiben olly rendes tökéletessé-get, mellyhez semmi több nem kívántat-nék; mivel az emberben soha olly nagy tö-kéletesség nem találathatik.

T. New

T. Nem tilt-el annakokáért minket az oda-való meneteltől a' mi tökéle-teség nélkül való lételünk, melly e' világon bennünk vagyon?

G. Sötinkább ha tökéletesek volnánk, többé semmi hazna nem volna mi közöt-tünk a' Vatsorának: mellynek segítő sege-delmének ezköznének kell lenni a' mi erő-telenségünknek, és a' mi tökéletesség nél-kül való lételünknek.

A' KERESZTSÉGNEK ÉS AZ URI VATSORANAK TÖBB Végeiről.

T. Nintsen-e semmi egyéb feltött vé-gek e' két Sácramentomok-nak?

G. A' mi vallás-tételünknek-is jegyei és bélyegi. Mert azoknak véle-való élésekkel és haznokkal tézünk vallást hitünkrol az em-berek előtt, és bizonságot arról, hogy megegyezése vagyon a' Christusban a' mi vallásunknak.

T. Ha történnék, hogy valaki meg-utálná az azzal való élést; mi-néminek kell tartanunk?

G. Ez nem egyéb volna, hanem a' Chri-stusnak mintegy ódalaslag való megtagadá-sa.

fa. Bizonyára a' ki ilyen, holott magát Kerefténynek vallani nem méltóztatta, méltatlan, hogy a' Kerefténynek közzé szám-látsfák.

T. Elég-e egész életünkben mind a' kettővel csak egyfő el-nünk?

G. Elannyira elég a' Kereftséggel való egyfőri élés, hogy azzal egynéhányfőz el-ni semmiképen nem szabad. Az Uri Vatsorának pedig külömb az ő dolga.

T. Mellyik az a' külöbség?

G. A' Kereftség által minket fiakká fogad, és az Ekklesiába öve-gyűjt az Ur, hogy mi önéki azontól házi-tseledgyei légyünk. Minnekutánna pedig béirt minket az ő hiveinek száma közzé, a' Vatsora által bizonságot té-zen, hogy gondgya vagy on a' mi büntelen-való tápláltatásunkra.

T. Tartozik-e egyaránt mindenkire a' Kereftségnek és a' Vatsorának ki-főlgáltatása?

G. Nem semmiképen: hanem azoknak tulajdon tífetek, kiknek a' közönséges tanításnak munkája és ajándéka parantsoltatott. Mert egybe-kötetett és egymástól elválhatatlan dolgok ezek: az Anyafentregyházat az idvefségnek tudományával legeltetni, és a' Sacramentomokat ki-főlgáltatni.

T. Meg-

T. Megpróbálhatnád-e Szent irás-béli helyet?

G. A' Kereftelésnek parantsolattyát egyedül-tsak az Apostoloknak adta a' Christus, *Mát. 28: 19.* A' Vatsorának ki-főlgáltatásában azt parantsolta, hogy mi az ő példáját kövefsük. Az Evangélisták pedig úgy hozzák-elő, hogy a' Vatsorának őstogatisában a' Christus közönséges főlgának tífet vetre vólt fel magára. *Luk. 22: 19.*

T. A' Tanítóknak, kikre ez a' főfárlás bizattatott, elegyesleg (főllyel) mindeneke és minden váloga-tás nélkül hozzá kell-e bótátani?

G. A' mi a' Kereftséget nézi: mivelhogy ma egyedül-tsak a' tsetsemőknek adatik, abban a' külöbségnek semmi helye nem lehet. Az Uri Vatsorában pedig meglássa az Ur főlgája, hogy azt ne adgya ollyannak, a' ki nyilván-vagyon, hogy arra nem méltó.

T. Miért?

G. Mert a' Sacramentomoknak nem kistsiny megferteztetése és káromoltatása nélkül lenne az.

T. Hát a' Christus Jépus nem méltóztat-ta-e annak réfesülésére Júdást; ambár feletle hitetlen volna? Mát. 26: 25.

G. Megvallom, hogy méltóztarta; de akkor még az ő hitetlensége elűtkolva valas Mert

Mert jóllehet a' Christus jól tudta; de még nem jött vala világosságra, és az embereknek ismérére.

T. Mit csinállyunk tehát a' képmutatókkal?

G. Azokat, mint méltadanokat, a' Tanító el nem tilthattya; hanem mind addig félben kell hagyni, 's önéki hallgatni kell, míglen az ő hitedenlégeket az Isten úgy ki nyilatkoztattya, hogy mindenek nyilván tudgyák.

T. Hát ha valakit megismérénd méltatlannak lenni; avagy pedig önékie meg jelentik, hogy ez ily gonosztévő?

G. Még az sem elég arra, hogy őket az Ur a'ztalanak egyesülésétől eltiltsa; hanem ha e' dologhoz hozzá-járul a' törvény Érint való megtudás és az Anyakentegyháznak ítéléte.

T. Annakokáért fűkséges dolog, hogy az Anyakentegyházban bizonyos rendi legyen az igazgatásnak a' Gyülekezettől rendeltetve?

G. Ugy vagyon: mert másképen sem jól nem rendeltetett, sem pedig józanságban elő nem mozdult. Ennek módgya pedig ebben áll: hogy olly Vének vála'ztassanak, kik az erköltsöknek megítélésében elsők legyenek; a' botránkozásoknak eltávoztatásá-

ra vi-

ra vigyázzanak: és a' kiket e'zekbe-vé'znek, hogy a' Vatsorának elvételésnek meg nem foghatói, sem pedig oda nem botsáttathatnak másképen, hanem a' Sácramentomoknak megferteztetésével; tehát azokat annak egyesülésétől eltiltsák.

V E G E.

*Hogy itt üresség ne maradjon,
ide tétetett a'*

GYERMEKEK IMADSAGA.

IRgalmas Isten és menyeyi Atya, a' kitől neveztetik minden háznép a' mennyen és a' földön, tellyes éivemből való hálákat adok tenéked, hogy engemet okos emberré teremtetél, és e' világnak világosságát életben és egésségben engedted látnom. Téged dicsérlek és hirdetek, hogy a' te egyetlen-egy fülött fiadban a' Jésus Christusban, amaz én első-fülött Atyámfiaiban, engemet fiaddá fogadtál; és hogy énnékem kegyes és tiűtsésges füléket adtál, a' kik, úgymint a' te fűvetségednek örököfi, engemet tenéked bémutatnak, és egyűersmind fent oktatásokkal és kegyes intélekkel naponként nevelnek. En Uram és én Istenem, a' te fiad a' Jésus Christus mi érettünk gyermekké lőtt, a' gyermekek vérében és testében rézt vört; 's ő mondotta: *Hadd jöjjenek én bozzám a' gyermekek és ne tiltsátok-meg őket, mert illgeneké a' mennyeknek orfága.* Kérlek tégedet, tekints én reám te fiadra (*leányodra*) ugyan-azon én Idvezítőmért és Atyámfiaért, és áldgy-meg engemet testemben 's lelkemben. Ekesíts-fel engemet a' te

GYERMEKEK IMADSAGA.

a' te kegyelmed felől való fiúi bizodalommal; hogy tökéletesen azt elhídigem, hogy sem élet, sem halál, sem ördög, sem pokol, sem jó, sem gonok fűerentse, és semminémű egyéb dolog engemet a' te Atyái fűereteredtől el nem fűakázthar, melly vagyon a' Jésus Christusban. Te én Atyám fűeretet vagy, és kűt-feje a' fűeretnek: építs-fel engemet a' te képedre, hogy tégedet mindeneknek felette tellyes éivemből, tellyes lelkemből, tellyes tehetségeből és tellyes elméből fűeressélek. Ird-bé a' te fűélemedet az én éivembe, hogy kegyesen, igazán és mértékletesen járjak a' te tekinteted előtt: és ha mikor a' Sátánnak tsalárdsága, 's magam tulajdon vigyázatlansága és erőtlenfűge miatt bűnbe efvén, tégedet és az én fűléimet megbántottalak; te könyörűlj én rajtam, a' mint az Atya könyörűl az ő magzatain. Örizz-meg engemet az ördögnek minden hatalmától és intselkedésétől; és tölts-bé engemet a' te jó és Szent Lelkeddél, a' ki vezérlelyen engemet egyenes földön, és tanítson-meg, hogy tselekedgyem a' te akaratodat. Taníts-meg engemet az én gyermekfűgembéli boldonságomnak igazán-való megfűmérésűre és megurálására, hogy te benned bűlts és értelmes légyek. Adgyad énnékem abbéli kegyelmedet, hogy tellyes éivből tiűtellyem az én Atyámat, és az én Anyámnak fűjaldalmiról el ne felejtkezzem, úgymint a' kik áltál

által küldtettem: és mivel fizessék önékik velem-való jótéteményekért? Szolgálatfát önékik hozzám életet, jó egészséget, tisztességes keresetet, eledelt és jövedelmet, hitnek erősségét, reménységnek vastagságát, és a' te igédhez való fént kívánságot és buzgóságot: és add-meg önékik éivének minden kívánságát; hogy engemet a' te idvességes ismérteidben és minden kerekyén *virtusok*-ban neveljenek; és hogy én-is önékik az ő vénfégekben örömkre, gyámolításokra és vigasztalásokra légyek. Adgyad, hogy az én küléimet nagyra betsüljem; nyájas, emberféges és tisztességes befedékekkel őket megvidámitsam; és felette-igen magamat attól megójjam, hogy önékik gonózt ne mondgyak: és így az én örömömnek és boldogságomnak zövétnéke a' fetétségnek homályosságában el ne óltassék. Örizz-meg engemet kegyes Atya, hogy őket meg ne únyam vagy meg ne utáljam, és hogy magamat ő felettek ne magasztalljam azért, hogy őket vagy böltességgel vagy más álapattal felyül-haladtam; annyiaval inkább, hogy őket én küléimnek lenni fégyenlyem: és így a' te átkodat magam ellen fel ne gerjezzem. Gerjezz az én éivemben az én Atyámhoz és Anyámhoz való igaz indulatot; hogy őket az ő én hozzám való szeretetekért és fok velem közlött jeles jótéteményekért, hasonló tettetés nélkül való szeretettel szeret-

hessem.

hessem. Teremtés én bennem engedelmes éivet; hogy az én Atyámnak idvességes tanítását hallgassam, és az én Anyámnak szép oktatását el ne hadgyam: hanem a' te szeretemes Fiadnak a' Jéhus Christufnak nyomdókat és fént példáját kövessm; a' ki nem tsak tenéked mennyei Attyának vólt engedelmes a' kerekynek haláláig, hanem az ő földi gondviselőjének-is Jósefnek, és az ő Annjának Máriának, alá-botsátotta magát. Mikoron pedig az én küléim engemet az én engedetlenségem és tsalfaságom miatt megostoroznak, te Uram az én fiamat dugd-bé és kezeimet körözd-meg, hogy ő ellenek ne zöllyak, önékik gonózt ne mondgyak, és őket meg ne üssm; hanem én-magamat az ő igaz és illendő fenytékeknek illendő engedelmeiséggel alája-vessem, abban az ő nagy szereteteket és külféges gondviseléseket megismérjem 's ditsérjem, és az én életemet megajobbitsam, hogy többör őket meg ne bántsam és meg ne zomorítsam. Adgy énnékem olly háládó lelket, hogy az ő reám költött javokat és jótéteményeket víszontag én-is önékik megfizessm: őket az ő betegségekben, nyavalyájokban és fégenfégekben el ne hadgyam; sőt hűfégesen fellejéljem, vénfégekben gondviselésefem alá vegyem: és ha mikor megfogyatkoznak értelmekben, 's többire majd gyermekek-ké léznek, ked-

vetle-

vetlenek és komorok; önékik azt megengedgyem: hogy a' nyomorúságnak napján én rólam-is emlékezet légyen, és az én bűn-im előlvadgyanak, a' minthogy a' jég a' Napnak fényétől előlváztatik. Vonny-el engemet a' rosz társaságtól, a' rézegefektől, fémtelenektől, torkos 's tsintalan és vakmerő roszlaktól; hogy azoktól meg ne tsalattassam, tanátsoknak ne engedgyek, egy úton övélek ne járjak: hanem az én lábaimat az ő ölvényektől megójjam; hogy övélek együtt az ő bűnökben el ne vesszék. Adgyad, hogy társok légyek mind azoknak, valakik tégedet félnek, és a' te parantsolatidat megtarttyák. Ajándékozz-meg engemet értelemmel, jó elmével, erős emlékezettel, és tanulásra hajlandó szívvel; hogy az én Szüleimnek és Tanítóimnak idvességes oktatásfokat és parantsolattyokat igazán megfogjam, gyorsan bévégyem, hűségesen megtartsam, kézen elkövessém; időmben, testemnek állapottyában, bölcsétségben, Isten 's emberek előtt való kedvességben gyarapodgyam: hogy felgerjedvén én bennem a' te igédhez és tanúbizonyágidhoz való buzgó fízetetnek kívánsága, azokban keressem és megtaláljam az idvességes ísméretnek és az örökké-való halhatatlanságnak úttját, és valamellyeket fűlkéges tudnom, hinnem, reménlenem és tselekednem az idvességre.

Légy

Légy Uram itt páisom 's eröm gyengelégében; és jó tanáts-adóm együgyűségemben tellyes életemben. Sőt kéziis végső napomnak estvéjére: hogy mikoron az én életemnek napja elhanyatlik, és koporsómba takarítasz engemet ama' hozzú álomnak kialvására a' feltámadásig; ekkor az éjfékai rettegések ellen bátoríts engemet, és a' halálnak félelme ellen erősíts; tegyed lámpásomba fogyatkozás nélkül olajodat, hogy égjen fűvétnekem az én Uram 's Völegényem eljövetelinek idejéig: és oztán e' síralomnak völgyéből botsás-el engemet békeséggel ama' fent Szombarnak vég nélkül való inneplésére; holott tégedet én mennyei Atyámat, és az én Atyámfiat a' Jésus Christust, és az engemet tanító 's vigasztaló Szent Lelket, egy igaz örök Istent, minden re válastott fentiddel együtt örökké ditsérjelek és magasztaljalak, Amen. *Mi Atyánk; 's a't.*

V E G E.

Faint handwritten text, possibly 'L. 10' and 'C. 10'.

